

Anni Kantojärvi

”Elämässä kuitenkin on hienoo, kun voit
jo lapsesta asti olla sellanen, kun oot.”
Lapsen yksilöllinen huomioiminen Pikku Tutkijan
Päiväkodeissa

Opinnäytetyö

Sosiaali-
ala

Syyskuu 2016

KYAMK
University of Applied Sciences

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Anni Kantojärvi	Sosionomi, LTO-pätevyys	Syyskuu 2016
Opinnäytetyön nimi		
<p>”Elämässä kuitenkin on hienoo, kun voit jo lapsesta asti olla sellanen kun oot.” Lapsen yksilöllinen huomioiminen Pikku Tutkijan Päiväko- deissa</p>		<p>48 sivua 2 liitesivua</p>
Toimeksiantaja		
TreasurIQ Oy, Pikku Tutkijan Päiväkodit		
Ohjaaja		
Lehtori Johanna Jussila		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää henkilökunnan kokemuksia lapsen yksilöllisestä huomioimisesta Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Tutkimuksen avulla selvitettiin, miksi lapsen yksilöllinen huomioiminen on tärkeää, kuinka lasta voidaan huomioida yksilöllisesti päiväkodin arjessa ja mikä tekee huomioimisesta haasteellista ja mikä edesauttaa sitä. Tutkimus käsitteli myös kasvatuskumppanuuden, lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman, lapsilähtöisyyden ja osallisuuden rooleja lapsen yksilöllisessä huomioinnissa. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineiston keruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatte- luina, ja haastateltavia työntekijöitä oli yhteensä viisi. Aineiston analysoinnissa on käytetty sisällönanalyysiä.</p> <p>Tutkimustuloksissa tuli esiin työntekijöiden näkemys yksilöllisyyden huomioimatta jättä- misen haitallisuus lapsen itsetunnon kehitykselle ja mahdollisuuden mielenterveyson- gelmiin. Varhaiskasvatussuunnitelman, kasvatuskumppanuuden sekä lapsilähtöisyy- den ja osallisuuden roolit koettiin kaikki suurena ja merkittävänä työkaluina lapsen yksi- löllistä huomioimista ajatellen. Haasteiksi yksilöllisessä huomioinnissa työntekijät ker- toivat muun muassa siirtymätilanteiden hektisyyden ja edesauttaviksi asioiksi esille nousi esimerkiksi pienryhmätoiminta.</p> <p>Tutkimuksessa tultiin muun muassa seuraaviin päätelmiin; lapsen yksilöllinen huomioi- minen on tärkeää lapsen tasapainoisen ja kokonaisvaltaisen kehityksen saavutta- miseksi, työntekijän omaan toimintaan on myös tärkeää kiinnittää huomiota ja jokainen lapsi pitää tulla kohdatuksi hänen temperamenttinsa ja persoonallisuutensa sopivien keinojen kautta. Kasvatuskumppanuus, lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsilähtöisyys ja osallisuus nousivat kaikki tärkeiksi varhaiskasvattajien työka- luiksi lapsen yksilölliseen huomioimiseen liittyen.</p>		
Asiasanat		
yksilö, lapsen yksilöllisyys, varhaiskasvatus, päiväkotit, Pikku Tutkijan Päiväkodit		

Author (authors)	Degree	Time
Anni Kantojärvi	Bachelor of Social Services, Kindergarten teacher competence	September 2016
Thesis Title		
<p>“It is a wonderful thing in life when you can be who you are, already when you are a child.”</p> <p>Children´s individual consideration at Pikku Tutkija´s day care centers</p>		<p>48 pages</p> <p>2 pages of appendices</p>
Commissioned by		
TreasuriQ Oy, Pikku Tutkija´s Day care centers		
Supervisor		
Johanna Jussila, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The meaning of this thesis was to examine staff´s experiences of children´s individual consideration at Pikku Tutkija´s day care centers. The main point of this research was to examine why it is important to consider children individually, how to include that in a workday and what the challenges are while doing it and how to beat them. Thesis research was also considering effects of child´s individual early childhood education plan, parenting relationship, child oriented approach and participation in children´s individual consideration. The thesis was done as a qualitative research and the material was gathered from theme interviews. The total number of interviewed employees was five and interviews were made individually. Research material was examined by using content analysis method.</p> <p>Research material from employee interviews was showing considerations of children´s self-esteem´s development and possible mental disorder when a child is not individually considered. Early childhood education plans, parenting relationship, child oriented approach and participation were all noted as important tools for individual consideration. Challenges that interviewed employees were seeing in individual consideration were the hectic day routines especially on transition occasions, but the activities in small groups were seen as a helping factor.</p> <p>The main conclusions from this research were: it is important to consider children individually so the comprehensive and balanced child progression is achieved, employee´s actions should also be kept in mind and every child should be dealt with the actions that are suited to his/her temperament and personality. A child´s individual early childhood education plan, parenting relationship, child oriented approach and participation are all important tools in children´s individual consideration at Pikku Tutkija´s day care centers.</p>		
Keywords		
Individual, individuality, early childhood education, kindergarten, Pikku Tutkija´s day care centers		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VARHAISKASVATUS PÄIVÄKODISSA	7
2.1	Laadukas varhaiskasvatus	7
2.2	Kasvatuskumppanuus	9
2.3	Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma	11
2.4	Lapsilähtöisyys ja osallisuus	13
2.5	Pikku Tutkijan Päiväkodit	15
3	LAPSEN YKSILÖLLISYYS	17
3.1	Temperamentti pohjana lapsen yksilöllisyydelle	17
3.2	Persoonallisuus merkittävänä osana lapsen ainutlaatuisuutta	18
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
4.1	Tutkimuksen kohderyhmä	21
4.2	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	22
4.3	Tutkimusmenetelmät	23
4.3.1	Aineiston keruu	24
4.3.2	Aineiston analysointi	24
4.4	Tutkimuksen luotettavuus	26
4.5	Tutkimuksen eettisyys	27
5	TUTKIMUSTULOKSET	28
5.1	Lapsen yksilöllisen huomioimisen vaikutukset lapsen elämään	28
5.2	Lapsen huomioiminen yksilöllisesti Pikku Tutkijan Päiväkotien arjessa	29
5.2.1	Kasvatuskumppanuus	32
5.2.2	Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma	32
5.2.3	Lapsilähtöisyys ja osallisuus	33
5.3	Lapsen yksilölliseen huomioimiseen liittyviä haasteita ja apukeinoja	35
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	37
7	POHDINTA	42
	LÄHTEET	46
	LIITTEET	

Liite 1. Saatekirje kohderyhmälle

Liite 2. Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Viime vuosina mediassa on käyty paljon keskustelua päiväkotien ryhmäkokojen suurentamisesta henkilökunnan määrän pysyessä samana. Hallitus on kaavaillut leikkausta jo pitkään ja monet vanhemmat sekä päiväkodin työntekijät ovat vastustaneet asiaa näkyvästi. Tämä vaikuttaisi siihen, että jokaista lasta ei pystyittäisi enää huomioimaan yksilöllisesti resurssien puutteiden vuoksi. Halusinkin paneutua enemmän lapsen yksilöllisen huomioimisen tärkeyteen päivähoidossa. Lapsen huomioiminen yksilöllisesti on tärkeää jo pelkästään lapsen henkisen hyvinvoinnin kannalta. Lasten, nuorten ja aikuistenkin mielenterveysongelmat ovat yhteiskunnassamme pinnalla jatkuvasti, joten henkiseen hyvinvointiin täytyisi alkaa kiinnittää huomiota jo lapsena. Lasta tulisi kannustaa olemaan juuri sellainen ainutlaatuinen oma itsensä kuin hän on, jotta hänellä olisi hyvät mahdollisuudet kasvaa tasapainoiseksi aikuiseksi. (Vihavainen 2015; Kalajoki; Pekkarinen 2013.)

Opinnäytetyöni aiheena on lapsen yksilöllinen huomioiminen Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Tutkimukseni avulla selvitän työntekijöiden näkemyksiä lapsen huomioimisesta yksilönä kyseisissä päiväkodeissa. Minua itseäni kiinnostaa henkilökohtaisesti ajatus ”jokainen ihminen saa olla sellainen kuin on”, ja koen sen vapauttavaksi ympäristön paineista. Jokainen ihminen on arvokas yksilö, jokainen lapsi on arvokas yksilö sellaisena kuin on. Pidän todella tärkeänä, että jo lapsuudesta asti jokainen hyväksytään omana itsenään, hänen yksilölliset tarpeensa huomioidaan juuri hänelle sopivalla tavalla. Tällöin lapsi saa apua kehitystä vaativiin alueisiin, hänen minäkuvansa ja itsetuntonsa kehittyvät terveiksi, ja hän saa kasvaa tasapainoisesti kaikilla elämän osa-alueillaan. (Keltikangas-Järvinen 2010, 125.)

Päiväkoti on nykyään iso osa monen lapsen arkea, joten on todella tärkeää, että päiväkodit panostavat jokaisen lapsen yksilölliseen huomioimiseen. Yhtenä Pikku Tutkijan Päiväkotien arvona on lapsen huomioiminen yksilönä, joten halusin sukeltaa aiheeseen syvemmin ja tutkia, miten tämä konkreettisesti näkyy päiväkotien arjessa. Tämä on arvokasta tietoa, jokaiselle lapsen kanssa toimivalle. Jokaisesta lapsesta kasvaa aikuinen yhteiskuntaamme, joten on tärkeää muistaa oma roolimme siinä, millaisia yksilöitä kasvatamme. Aikuisuuden pohja luodaan lapsuuden kokemuksissa. (Vaateri 2016; Keltikangas-Järvinen 2011, 11.)

Opinnäytetyöhöni sisältyvän tutkimuksen toteutan laadullisena tutkimuksena ja tiedonkeruumenetelmänä käytän teemahaastattelua. Työssäni avaan keskeisimpiä käsitteitä, jotka valitsin tutkimuskysymyksieni pohjalta. Käsittelem teoriaosuudessa varhaiskasvatusta päiväkodissa, johon sisältyvät kasvatuskumppanuus, lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, lapsilähtöisyys ja osallisuus. Lisäksi perehdyn lapsen yksilöllisyyden käsitteeseen ja siihen vahvasti kuuluviin persoonallisuuden ja temperamentin kehittymiseen. Avaan myös Pikku Tutkijan Päiväkotien taustaa.

Haluan tämän opinnäytetyöni avulla tuoda esille jokaisen lapsen arvoa yksilönä, korostaa yksilöllisen huomioimisen tärkeyttä varhaiskasvatuksessa ja tuoda esille keinoja, miten lasta voidaan huomioida yksilöllisesti päiväkotien arjessa. Haluan nostaa esiin myös kasvatuskumppanuuden, lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman, lapsilähtöisyyden ja osallisuuden roolit lapsen yksilöllisessä huomioimisessa varhaiskasvatuksessa, ja erityisesti Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Selvitän myös, mitkä asiat tukevat työntekijöiden mielestä lapsen yksilöllistä huomioimista Pikku Tutkijan Päiväkotien arjessa, ja mitkä taas tekevät siitä haasteellista.

2 VARHAISKASVATUS PÄIVÄKODISSA

2.1 Laadukas varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on pohja, jolle lapsen hyvinvointi, kehitys ja oppiminen rakentuvat. Monissa kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu laadukkaana pedagogisen varhaiskasvatuksen vaikuttavan merkittävästi lapsen kehitykseen ja oppimiseen. Se ennaltaehkäisee lapsen oppimisvaikeuksia ja korjaa varhaislapsuudessa ilmeneviä haasteita. Tutkimusten mukaan se ehkäisee myös yksilön syrjäytymistä, sillä se vaikuttaa merkittävästi lapsen sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Laadukas varhaiskasvatus hyödyttää yksilöä enemmän kuin mikään muu kasvatus, sillä varhaiskasvatuksen piirissä oleva lapsi viettää suurimman osan ajastaan päiväkodissa. Hyvin rakennettu varhaiskasvatusympäristö kannustaa lasta ilmaisemaan itseään, vahvistaa hänen kokonaisvaltaista hyvinvointiaan ja lisää hänen osallisuuden tunnettaan yhteiskunnassa. Parhaimmillaan päivähoito edistää hyvää lapsuutta mahdollistamalla myös lapsen oman

näkökulman lasten itse tuottaman kulttuurin ja osallisuuden muodossa. (OAJ-varhaiskasvatuslaki; Heiskanen 2005, 8.)

Varhaiskasvatuslaissa on määritelty varhaiskasvatuksen päämääräksi kymmenen tavoitetta: 1. Edistää lapsen ikä- ja kehitystason mukaista kokonaisvaltaista kehitystä, kasvua, hyvinvointia ja terveyttä 2. Edistää lapsen koko elämän mittaista oppimista ja tukea lapsen edellytyksiä oppimiseen sekä koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseen 3. Mahdollistaa myönteisiä oppimiskokemuksia ja toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa liittyen lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriin 4. Varmistaa, että varhaiskasvatusympäristö on kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen 5. Varmistaa lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet varhaiskasvattajien ja lasten välillä 6. Antaa valmiuksia kunnioittaa ja lisätä ymmärrystä yleistä kulttuuriperinnettä ja jokaisen kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa sekä antaa jokaiselle lapselle samanlaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen 7. Huomata lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tavoitteellista tukea varhaiskasvatuksessa tarvittaessa moniammatillisessa yhteistyössä 8. Ohjata lasta eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, yhteiskunnan jäsenenä olemiseen ja toisten ihmisten kunnioittamiseen sekä myös edistää lapsen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja 9. Varmistaa lapsen osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet itseään koskeviin asioihin 10. Tukea lapsen vanhempia tai huoltajia lapsen kasvatustyössä sekä toimia yhdessä heidän kanssaan lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi. (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580.)

Varhaiskasvatuksessa on kyse tarkoituksellisesta toiminnasta, jolle sisällön ja suunnan antavat arvot. Jokaisella päiväkodilla on omat arvonsa, joiden pohjalta he toimintaansa toteuttavat. Varhaiskasvatukseen päiväkodeissa sisältyä tiettyjä menetelmiä, jotka näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa päivittäin. Näiden menetelmien pohjalta jokaista lasta voidaan huomioida paremmin yksilöllisesti ja täten taata myös laadukas varhaiskasvatus. Myös päiväkodin arvot näkyvät näitä menetelmiä käytettäessä. Näitä menetelmiä laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseen sekä lapsen yksilölliseen huomioimiseen ovat kasvatuskumppanuus, varhaiskasvatussuunnitelmat, sekä lapsilähtöisyys ja osallisuus. (Varhaiskasvatus; Hämäläinen & Nivala 2008, 38.)

2.2 Kasvatuskumppanuus

Varhaiskasvatustalain mukaan yhtenä varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhdessä lapsen vanhempien kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa kasvatustyössä. Tätä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuus alkaa, kun perhe ottaa yhteyttä päivähoitopaikkaan ja päättyy silloin, kun lapsi lähtee päivähoitopaikasta. (Varhaiskasvatustalaki 8.5.2015/580; Kaskela & Krongvist 2007, 23.)

Kasvatuskumppanuus tarkoittaa varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja lapsen vanhempien keskinäistä vuorovaikutusta. Perhe nähdään yhä enemmän yhteistyökumppanina, jonka tarkoituksena on luoda kumppanuus, jossa kasvatat ja vanhemmat jakavat lapsen kasvatustehtävän yhteisesti. Tähän sisältyy lapsen kehitykseen, hoitoon ja kasvatukseen liittyvien asioiden avoin jakaminen. Kasvatuskumppanuus koostuu kuulemisesta, kunnioituksesta, luottamuksesta ja dialogista. Se vaatii läsnäoloa, ajan antamista puolin ja toisin sekä olemista vuorovaikutussuhteessa. Se syventyy pääasiassa arkisissa päiväkohtiin tulo- ja hakutilanteissa, vaikka lapsen omat varhaiskasvatussuunnitelmaan kuuluva varhaiskasvatustalakeskustelu myös tärkeä onkin. Näihin arkisiin kohtauksiin ja niiden laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta vanhemmat tullaan kohdatuksi niin, että luottamus voi syventyä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133; Keskinen & Virjonen 2004, 120; Hujala & Turja 2011, 85; Kaskela & Krongvist 2007, 23.)

Vanhemmat, kuten lapsetkin ovat omia yksilöitään, joten varhaiskasvattajan on tärkeää huomioida, että jonkun vanhemman kanssa yhteisymmärrys löytyy helpommin kuin toisen. Tässä kysytään työntekijän ammatillisuutta, jossa korostuu kyky kuunnella ja ymmärtää jokaisen perheen erilaisuus. Tärkeää on sisäistää kasvatuskumppanuus molemmin puolin niin, että ymmärretään kasvattajien sekä vanhempien keskeneräisyys ja inhimillisyys. Tämän hyväksytyä kohtaamiset vanhempien kanssa mahdollistavat yhdessä pohtimisen, rinnalla kulkemisen sekä aidon positiivisten ja negatiivisten asioiden jakamisen puolin ja toisin. Tämä kaikki antaa tilaa uusille yksilöllisille oivalluksille lapsen parhaaksi. (Kanninen & Sigfrids 2012, 134; Kaskela & Krongvist 2007, 24.)

Päivittäin jokaisen lapsen tullessa ja lähtiessä päiväkodista työntekijät keskustelevat hetken lapsen vanhempien kanssa lapsen päivästä ja akuuteista asioista. Esimerkiksi vilkkaalla lapsella saattaa olla monia konflikteja muiden lasten kanssa päivän aikana, joten tapaan, jolla työntekijä konflikteista kertoo vanhemmille, on syytä kiinnittää huomiota. Kaikkea tietoa lapsesta on jaettava vanhemmille kunnioittavasti, asiallisesti ja arkisesti. Kasvattajan täytyy ymmärtää, että vanhemmat ovat haavoittuvaisia kohdatessa vaikeita asioita lapseen liittyen, joten hienotunteisuus ja ystävällisyys arkisessa kasvatuskumppanuudessa on hyvä pitää yllä vaikeistakin asioista puhuttaessa. Päivittäiset avoimet ja rehelliset kohtaamiset ja keskustelut lapsesta mahdollistavat luottamuksen ja kasvatuskumppanuuden syvenemisen. Luottamus ja syvä kumppanuus vanhempien ja kasvattajien kesken edesauttaa lapsen ainutlaatuisuuden ja yksilöllisyyden tukemista varhaiskasvatuksessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19 - 20, 23.)

Kasvatuskumppanuuden kehittyminen luottavaiseksi tarvitsee aikaa. Muodot, joilla yhteistyötä tehdään, on syytä sovittaa jokaiselle perheelle sopiviksi. Tämän vuoksi varhaiskasvatussuunnitelman tekoon sisältyvien kasvatustelujen rinnalle on muodostunut monia päivittäisiä vuorovaikutuskeinoja, kuten puheluja, tekstiviestejä ja internetissä olevia reissuvihkoja. Näiden erilaisten vuorovaikutuskeinojen avulla vanhemmat pystyvät kommunikoimaan työntekijöiden kanssa, heille parhaiten sopivalla tavalla. Myös työntekijät tavoittavat vanhemmat monella tavalla lapsen asioita koskien. Esimerkiksi uuden lapsen aloittaessa päivähoiton lapsi saattaa jäädä hyvin itkuisena päiväkotiin, jolloin lähtevälle vanhemmalle tulee tästä kurja olo. Lapsen rauhoituttua leikkimään, kasvattaja voi esimerkiksi ottaa hänestä valokuvan ja lähettää vanhemmalle terveiset, että kaikki on hyvin. Tämän kaltaiset pienet eleet auttavat kasvatuskumppanuuden rakentumisesta luottavaiseksi ja täten edesauttavat kasvatuskumppanuutta kehittymään niin, että varhaiskasvattajien on yhä helpompi huomioida lasta yksilöllisesti. Vanhempien luottamuksen saavuttaminen saa vanhempia avautumaan yhä enemmän lapsen asioista kokonaisvaltaisesti, ja mitä enemmän tietoa työntekijöillä on lapsen yksilöllisistä ominaisuuksista, sitä helpompi heidän on huomioida lasta yksilöllisesti eri keinoin. (Hujala & Turja 2011, 85.)

Tärkeintä kasvatuskumppanuudessa on muodostaa avoin yhteistyösuhde jokaisen lapsen vanhempien kanssa, jolloin lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä pystytään parhaalla mahdollisella tavalla tukemaan. Tärkeää on kyetä vastaanottamaan kaikenlaisia tunteita. Vanhempien täytyy tuntea, että he voivat luottamuksella jakaa ajatuksiaan, toiveitaan ja pelkojaan lapseen liittyen. Vanhemmille on luotava olo, että he voivat luottamuksen ja ymmärryksen saatuttaen, kertoa esimerkiksi lapsen haastavasta käytöksestä kotona, jolloin vanhempi saattaa olla väsynyt tilanteeseen eikä tiedä mitä tehdä. Tällöin on tärkeää luoda vanhemmille tunne, että kasvattajat päiväkodissa ovat hänen tukenaan ja, että huolista kertominen on tärkeää, jolloin kasvattajat voivat kiinnittää huomiota lapsen käytökseen enemmän myös päiväkodin arjessa. Nämä ovat tilanteita, joissa lapsen yksilöllinen huomioiminen korostuu entisestään. Kasvatuskumppanuus parhaimmillaan vahvistaa vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Lapsen yksilöllisten ominaisuuksien ja mielenmaiseman ymmärtäminen on mahdollista ainoastaan avoimessa ja rehellisessä yhteistyössä vanhempien kanssa. (Hujala ym. 2007, 56; Kaskela & Kronqvist 2007, 23 - 24.)

2.3 Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelmia on eriasteisia; valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, kunnallinen ja yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma sekä ryhmäkohtainen että henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Opetushallitus laatii perusteet, joiden pohjalta valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma syntyy. Näiden perusteiden pohjalta laaditaan kunnalliset ja yksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Lisäksi jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle laaditaan oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (OAJ-varhaiskasvatustilasto.)

Päivähoidossa olevalle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Suunnitelmaan tulee sisältyä tavoitteet lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Suunnitelman tavoitteena on oppia tuntemaan lapsi ja löytää keinoja tukea lapsen hyvinvointia yksilöllisesti päivähoidossa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ohjautuu kolmen periaatteen mukaan. Nämä periaatteet ovat lapsen yksilöllisyyden, taitojen ja valmiuksien huomiointi, kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa ja

kasvattajien pedagoginen toiminta sekä sen seuranta ja arviointi. (Varhaiskasvatustalaki 8.5.2015/580; Kaskela & Kronqvist 2007, 11, 34.)

Varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan sisältyy varhaiskasvatuskeskustelu lapsen vanhempien kanssa. Keskustelussa vanhemmat kertovat lapsesta ja lapsen elämästä kotona ja varhaiskasvattaja tuo esille omat havaintonsa lapsesta päiväkodissa. Keskustelun tarkoituksena on saada mahdollisimman tarkka kuva lapsesta ja hänen yksilöllisistä ominaisuuksistaan ja tarpeistaan. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tämän keskustelun pohjalta lapselle asetetut tavoitteet toimintavuodelle. Kasvattajan on tärkeää muistaa, että varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa tulee välttää normatiivista arviointia eli lapsen toiminnan vertaamista tiettyyn normiin, joka antaa asteikon kehitykselle. Sen sijaan tärkeää on käyttää osallistuvaa arviointia, jossa kaikki osapuolet toimivat yhteistyössä lapsen yksilöllisen kehityksen ja kasvun tukemisessa. Lasta ei tulisi ajatella vain kasvatuksen kohteena, vaan omana yksilöllisenä ihmisenä, jota ympärillä olevat aikuiset tukevat kasvamaan tasapainoiseksi itsekseen. (Kaskela & Kronqvist 2007, 13 - 14; Karila & Lipponen 2013, 166.)

Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatus perustuu tähän kasvattajien ja vanhempien yhdessä laatimaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, jonka tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden sekä myös vanhempien näkemysten huomioiminen toiminnan järjestämisessä. Tärkeintä varhaiskasvatussuunnitelmaa laatiessa on lapsen huomioiminen kokonaisvaltaisesti, lapsen yksilöllisyys, persoona, taidot ja valmiudet huomioiden. Jokaiselle lapselle laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma edistää lapsen yksilöllistä huomioimista. Se toimii kasvattajan työkaluna, joka ohjaa pedagogista toimintaa, ja pitää yllä lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä. (Kaskela & Kronqvist 2007, 13 - 14.)

Yksilöllinen ohjaus ja varhaiskasvatus tulee lapsen henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa sovittaa yhteen sekä kasvatustoiminnan että kasvatusympäristön näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten osaamisen kautta jokaisen lapsen suunnitelma tulee osaksi lapsiryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaa. Näin on mahdollista sisällyttää jokaisen lapsen yksilölliset tavoitteet päivähoidon arkeen ja osaksi pedagogista toimintaa. Kasvattajat rakentavat ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman yhdistämällä jokaisen

lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa olevat tavoitteet, jolloin he pystyvät suunnittelemaan ja toteuttamaan päiväkodin toimintoja niin, että jokaisen lapsen yksilölliset tavoitteet ja harjoitusalueet näkyvät päiväkodin arjessa. Esimerkiksi yhden lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovittuna tavoitteena voi olla pettymysten sietokyvyn harjoittaminen, ja toisen lapsen tavoitteena numeroiden tunnistaminen. Tällöin työntekijät suunnittelevat ryhmän toimintaa niin, että nämä molemmat lapset pystyvät harjoittelemaan omia yksilöllisiä kehittämisalueitaan. (Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) 2015; Kaskela & Kronqvist 2007, 34.)

Vanhempien toiveiden ja kasvattajien osaamisen yhdistäminen kasvatustyön arjessa vaatii suunnitelmallisuutta ja arviointia. Esimerkiksi varhaiskasvatuskeskustelussa esiin voi tulla, että vanhemmat harjoittelevat lapsen kanssa kotona tutin jättämistä pois, ja he toivovat, että lapsi harjoittelisi sitä myös päiväkodissa. Tällöin kasvattajien on sisällyttävä tämän toive osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa ja kasvatustoimintaa esimerkiksi siten, että he varautuvat lapsen mahdolliseen itkemiseen ja vaikeuteen nukahtaa, lisäämällä työntekijöiden määrää nukahtamistilanteessa, jotta yksi voi täysin keskittyä tähän lapseen. Mikäli jokin menetelmä ei jonkun lapsen kohdalla toimi, työntekijöiden on hyvä miettiä muunlaista menetelmää varhaiskasvatussuunnitelmassa olevan yksilöllisen tavoitteen täyttymiseksi. Varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteutumista seurataan, arvioidaan ja päivitetään yhdessä vanhempien kanssa ja tarvittaessa sovitaan mahdollisista toimenpiteistä lapsen yksilöllisen kehityksen suhteen. (Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) 2015.)

On hyvä kuitenkin muistaa, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ei ole vain tavoitteiden laatimista varten, vaan sen avulla kasvattajat saavat kokonaisvaltaisen ja yksilöllisen kuvan lapsesta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ydintavoitteena on, että jokainen lapsi voi häntä lähellä olevien aikuisten avulla tuntea olevansa hyväksytty ja hyvä omana itsenään. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on kokonaisuudessaan lasta kannatteleva ja myönteisesti lapsen ainutlaatuisuutta korostava kertomus. (Kaskela & Kronqvist 2007, 14.)

2.4 Lapsilähtöisyys ja osallisuus

Lapsilähtöisyyden perusajatuksena on, että kasvatukseen sisältyvät käytännöt muodostetaan siten, että ne vastaavat jokaisen lapsen yksilöllisiä tarpeita.

Kasvatukseen liittyvät tavoitteet, sisällöt ja menetelmät lähtevät tällöin lapsesta itsestään. Lapsi oppii parhaiten asioita, jotka häntä itseään kiinnostavat. Lasta täytyy ohjata ottamaan vastuu omasta oppimisestaan eli hänelle tulee antaa mahdollisuuksia itse yrittää, epäonnistua ja korjata virheitään. Kasvattajan tehtävänä on lapsen omaehtoisen oppimisen mahdollistaminen ja tukeminen. Kasvattajan on tärkeää kunnioittaa jokaisen lapsen yksilöllisyyttä ja uskoa lapsen haluun ja kykyyn oppia ja kasvaa. (Hujala ym. 2007, 56 - 57.)

Varhaiskasvatuslain yhtenä tavoitteena on varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Jokaisen lapsen tulisi saada kokea kuuluvansa päiväkodin yhteisöön tärkeänä, näkyvänä ja kuuluvana yksilönä. Esimerkiksi lapsen tullessa aamuisin päiväkotiin, lapsi tulee ottaa vastaan nimellä kutsuen ja iloisesti. Lapsen on tällöin myös hyvä itse saada valita toiminta, jota hän erotilanteessa vanhemmasta haluaa tehdä. Yksi lapsi saattaa haluta hetken istua sylissä ja saada näin lohtua ja turvaa, toinen haluaa olla hetken omissa oloissaan ja lukea kirjaa, ja kolmas haluaa aloittaa heti leikkimisen. On otettava huomioon lapsen yksilöllisyys huomioidamalla jokaisen lapsen erilaiset tarpeet. (L 8.5.2015/580; Hujala ym. 2007, 56 - 57.)

Varhaiskasvattajan tehtävinä lapsilähtöisyyttä ja osallisuutta toteutettaessa ovat avustaminen, saatavilla oleminen ja kuunteleminen. Myös puitteiden luominen sekä ajan ja tilan hallinnoiminen kuuluvat myös kasvattajalle. Kasvattajan on asetettava raamit, joiden sisällä kasvatustoimintaa toteutetaan. Näiden raamien sisällä lapsi voi saada valita esimerkiksi, mitä leikkiä hän leikkii, mitä värejä haluaa käyttää maalauksessaan tai haluaako hän, että häntä silitellään hetki päiväunille alkaessaan. Näin lapsi pääsee kokemaan osallisuutta ja lapsilähtöisyyttä, ja samalla jokaisen lapsen yksilölliset halut ja tarpeet tulevat huomioiduksi. (Kalliala 2008, 25; Hermanson 2012.)

Nykyään suomalaisasiantuntijat uskovat, että lapsi tarvitsee rakastavaa huolenpitoa ja turvallisia rajoja. On hyvä selittää lapselle, miksi hänen toimintaansa rajataan. Lapselle tulee näyttää, että kasvattaja rajaa hänen tekemisiään huolenpidon vuoksi. Lapselle on hyväksi myös saada monia onnistumisen kokemuksia sekä kiitosta ja kehuja. Esimerkiksi jokaista lapsen tekemää maalausta, rakennelmaa tai muuta hänen omaa tekemäänsä tuotosta tulisi kehua.

Myös lapsen opetellessa uutta taitoa tulisi kehua ja kannustaa mahdollisimman paljon. Tällöin hänelle tulee tunne, että hän saa olla juuri sellainen kuin on ja hänellä on lupa kasvaa ja kehittyä omassa yksilöllisessä tahdissaan. Lasta tulisi pitää yksilöllisenä persoonana, jonka tarpeet ja mielipiteet otetaan huomioon. Myös kaikkiin tunteisiin, joita lapsi päivän aikana kokee, tulisi suhtautua sallivasti. Lapsen tulisi tuntea, että hänen tunteitaan ei lyödä laimin. Lapsen tärkeyden ja osallisuuden tunnetta voidaan lisätä päivähoitossa arvostamalla hänen työtään, tekemistään, olemistaan ja ajatuksiaan. (Hermanson 2012.)

Lapsen kokemusta osallisuudesta, tärkeydestä ja hyväksymisestä sellaisena kuin on, olisi tärkeää yrittää lisätä päiväkodissa erilaisin menetelmin. Esimerkiksi lasten toiminnasta ja osallisuudesta kertovilla dokumenteilla, kuten esimerkiksi esillä olevilla valokuvilla ja lasten itse tekemällä taiteella, on merkittävä rooli lasten osallisuuden tunteen lisääjänä. Myös yhteiset tapahtumat, retket ja juhlat lisäävät lasten osallisuuden tunnetta. (Kaskela & Kronqvist 2007, 19.)

Monet tutkimukset ovat osoittaneet, että lapsilähtöinen kasvatus ja osallisuuden kokeminen edistävät muun muassa lapsen sopeutumista yhteiskuntaan, tukevat hänen itsetuntonsa kehittymistä sekä suoriutumista myöhemmin koulussa. Kuulumisen ja osallisuuden vaikutukset kulkevat lapsen mukana pitkälle aikuisuuteen. Lapsen tarve saada ilmaista itseään ja tarve tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään ovat tärkeimmät lapsuuden sosiaalisen vuorovaikutuksen tarpeet. Tärkeää lapsilähtöisessä kasvatuksessa ja osallisuudessa näiden lisäksi on muistaa myös luottamus, rajojen asettaminen ja kiinnostus lapsen toimintoja kohtaan. (Hermanson 2012; Kaskela & Kronqvist 2007, 19 - 20.)

2.5 Pikku Tutkijan Päiväkodit

Pikku Tutkijan Päiväkodit ovat Tampereella sijaitsevia Suomen ensimmäisiä luonnontiedepainotteisia päiväkoteja, joissa oppiminen tapahtuu ilmiöpohjaisesti, lasta kiinnostavalla tavalla; leikkiä, musiikkia ja kuvataidetta hyödyntäen. Henkilökunta panostaa luonnontieteen näkyvyyteen arjessa muiden toimintojen ohella joka päivä. Pikku Tutkijan Päiväkotien logo kuvaa hyvin päiväkotien painotusta. Logossa (kuva 1) suurennuslasi kertoo osuutensa luonnontieteistä

ja tutkimisesta ja kaksi lasta kuvaavat pieniä tutkijoita. Tällä hetkellä päiväko-
teja on kolme: Pikku Tutkijan Ryhmäperhepäiväkoti Pyynikki, Pikku Tutkijan
Päiväkoti Annala ja Pikku Tutkijan Päiväkoti Tammela. (Tietoa meistä 2015;
Vaateri 2016).

Kuva 1. Pikku Tutkijan Päiväkotien logo 2016

Pikku Tutkijan Päiväkoti Pyynikki on Tampereen kaupungin valvoma yksityi-
nen ryhmäperhepäiväkoti. Lapsipaikkoja Pyynikin ryhmäperhepäiväkodissa on
kahdeksan, ja työntekijöitä kaksi. Pyynikillä lasten on myös mahdollista ope-
tella Venäjää kielisuihkumenetelmän avulla. Pikku Tutkijan Päiväkoti Annala
on Tampereen kaupungin palvelusetelipäiväkoti. Palvelusetelipäiväkodissa
hoitomaksu määräytyy samoin perustein kuin kaupungin päiväkodissa. Pikku
Tutkijan Päiväkoti Annala on pieni, yhden ryhmän päiväkotina, jossa lapsia on
korkeintaan 23, ja työntekijöitä on neljä. Molemmissa päiväkodeissa on vain
yksi ryhmä, jossa on 0-5-vuotiaita lapsia. Pikku Tutkijan Päiväkoti Tammela on
uusi, elokuussa 2016 avattu palvelusetelipäiväkoti, jossa on kaksi ryhmää.
Toinen ryhmä on tarkoitettu alle 3-vuotiaille lapsille ja toinen ryhmä yli 3-vuoti-
aille lapsille. Henkilökuntaa Tammelassa on neljä. (Tietoa meistä 2015.)

Päiväkodit pyrkivät siihen, että lapsen ryhmä säilyy samana koko hänen päi-
vähoitoaikansa ajan, mikä suo hänelle mahdollisuuden kestäviin ja tuttuihin
ihmissuhteisiin. Pikku Tutkijan Päiväkotien yhtenä arvona on lapsen kohtaami-
nen yksilönä ja hänen yksilöllisyytensä tukeminen juuri hänelle sopivalla ta-
valla. Pikku Tutkijan Päiväkodit arvostavat lapsen ainutlaatuisuutta yksilöllisyyttä
tukemalla hänen vahvuuksiaan, kuuntelemalla hänen ajatuksiaan ja luomalla
lapselle turvallinen ympäristö. Arjessa tärkeässä roolissa ovat kasvattajan joh-
donmukaisuus, tasapuolisuus kaikkia lapsia kohtaan, jokaisen yksilöllisyyden

huomioon ottaminen sekä jokaisen ainutlaatuisen persoonan kunnioittaminen. (Vaateri 2016; Varhaiskasvatussuunnitelma 2016.)

3 LAPSEN YKSILÖLLISYYS

Lapsiin ja heidän kasvatukseensa 2000-luvulla liittyy vahvasti näkemys yksilöllisyyden kunnioittamisesta ja yksilöiden välisestä tasa-arvosta. Näkemyksen mukaan lapsella on jo syntyessään kyky ja halu oppia. Jokainen lapsi tulee hyväksyä omanlaisenaan, ja lapsen yksilöllisiä tarpeita, vahvuuksia, luonteenpiirteitä sekä kiinnostuksen kohteita tulee arvostaa. Lapsi tulee nähdä ainutlaatuisena yksilönä ja hänen tarpeisiinsa tulee vastata yksilöllisesti. (Vilen ym. 2013, 11 - 12.)

Jokaisella lapsella on erilaiset lähtökohdat kehittyä ja kasvaa omanlaiseksi yksilökseen. Perhe, kulttuuri, yhteiskunta ja ympäristön olosuhteet vaikuttavat lapseen monella tavalla. Lasta kohdatessa on hyvä tarkastella hänen yksilöllisyyttään lapsen omasta tilanteestaan ja ympäristöstänsä käsin. Yksilöt, tilanteet ja ympäristöt ovat erilaisia, joten myös lähestymistavat, joita lasten kanssa käytetään, tulevat olla myös erilaisia, jokaiselle lapselle sopivia. Esimerkiksi arkaa ja ujoa lasta ei voi mennä suurielisesti houkuttelemaan vauhdikkaaseen leikkiin, vaan tulee huomioida hänelle sopivampi rauhallisempi lähestymistapa. (Vilen ym. 2013, 12.)

Jokainen lapsi kehittyy ja kasvaa omalla yksilöllisellä tavallaan. Lasten persoonan- ja temperamenttieroit kehittävät jo varhain. Lapset eroavat toisistaan monilla eri tavoilla, joita ovat esimerkiksi aktiivisuus, herkkyys, impulsiivisuus, keskittyneisyys ja mielen laatu. Mikään piirre ei ole itsessään hyvä tai huono; oleellista on, kuinka kasvattajat suhtautuvat näihin lapsen yksilöllisiin piirteisiin. Tärkeintä kasvattajien työssä on luoda sellainen ympäristö, jossa lapselta ei vaadita sellaista, mikä olisi hänen oman persoonansa, temperamenttinsa ja kehitysvaiheensa puitteissa ylivoimaista. (Kaskela & Kronqvist 2007, 17 - 19.)

3.1 Temperamentti pohjana lapsen yksilöllisyydelle

Temperamentti on pohja lapsen yksilöllisyyden rakentumiselle. Se koostuu monista synnynnäisistä taipumuksista, joita erilaiset ympäristön vaikutukset, kuten kasvatus, kulttuuri ja yhteisö muokkaavat lapsen persoonallisuudeksi.

Persoonallisuus syntyy siis ympäristön muokkaamana, kun taas temperamentti on synnynnäistä. Kuitenkin ympäristö voi myös muokata temperamenttia. Parhaiten lapsen yksilöllisyys näkyy hänen temperamentistaan. (Keltikangas-Järvinen 2015, 36.)

Temperamentille on monia määritelmiä, mutta kaikissa korostuu lapsen tyyppilinen käyttäytymistapa. Temperamentti antaa vastauksen siihen, kuinka lapsi tekee sen, mitä hän tekee. Esimerkiksi se, miten lapsi ilmaisee tunteitaan, jaksaa keskittyä tai kuinka aktiivinen hän on, riippuu lapsen temperamentista. Temperamentti on se osa lapsesta, jonka muut huomaavat, vaikka eivät muuten lasta hyvin tuntisikaan. Se on käyttäytymistyyli ja helposti havaittavissa myös ulospäin. (Keltikangas-Järvinen 2015, 36, 39.)

Esimerkiksi kahdella lapsella voi olla samanlainen kyky oppia ja heidän mielenkiinnonkohteensa voivat olla samat, mutta se kuinka aktiivisesti he toimivat samassa tilanteessa, kuinka helposti he lähestyvät uusia asioita ja kuinka sinnikkäitä he ovat yrittämään, vaikuttaa temperamentti. Temperamentti säätelee lapsen sosiaalista kehittymistä, ja se vaikuttaa lapsen tapaan osallistua leikkeihin ja ryhmän toimintaan. Temperamenttipiirteet ovat melko pysyviä, eli aikuisena nämä piirteet näkyvät samankaltaisina. Kuitenkin lapsi oppii iän mukana selviytymään ja toimimaan tilanteeseen kuuluvalla tavalla, mutta hän ei silti opi nauttimaan tunteiden ilmaisemisesta hänen temperamenttiinsa kuulumattomalla tavalla. (Keiski-Salonen ym. 2005, 95; Keltikangas-Järvinen 2015, 36, 43.)

Valitettavasti monet yhteisöt, kuten päiväkodit ja koulut, usein yrittävät kasvat-
taa lapsia samaan muottiin, eikä suuria temperamenttieroja katsota hyvällä. Olisi tärkeää ymmärtää, että jos lapsen annettaisiin kehittyä, oppia ja kasvaa hänen temperamenttinsa mukaisesti, esimerkiksi hänen itsetuntonsa ja minäkuvansa kehittyisivät usein tasapainoisemmiksi. (Keltikangas-Järvinen 2015, 36.)

3.2 Persoonallisuus merkittävänä osana lapsen ainutlaatuisuutta

Jokainen lapsi on ainutlaatuinen persoona ja eroaa muista lapsista. Lapsen ainutlaatuisuus alkaa muodostua jo ennen hänen syntymäänsä, sillä kohdussa olevaan sikiöön vaikuttavat geneettinen perimä, äidin henkinen ja fyysi-

nen terveydentila ja tietyt ympäristön ärsykkeet. Syntymän jälkeen persoonallisuus alkaa muovautua geneettisen perimän ja ympäristön vuorovaikutuksen seurauksena. Persoonallisuudella tarkoitetaan siis tunteiden, ajatusten ja käyttäytymisen muodostamaa kokonaisuutta, joka on jokaisella lapsella omanlainen ja pysyvä eri tilanteissa. (Lonka ym. 2010, 13 - 14; Dunderfelt 2001, 15 - 16.)

Persoonallisuuteen kuuluvat ominaisuudet ovat johdonmukaisia, toistuvia ja usein myös pysyviä. Persoonallisuus kuitenkin muovaantuu ajan ja kokemusten myötä. Tieteellisissä tutkimuksissa on paljon pohdittu sitä, mikä antaa persoonallisuudelle pysyvyyden tunteen, mistä koostuu se persoonallisuuden osa, joka ei muutu. Persoonallisuuden muuttumattomasta alueesta on kyse silloin, kun lapsi toimii eri tilanteissa ja eri ajankohtina samalla tavoin. Tämä johtuu juuri niistä yksilöllisistä persoonallisuuden piirteistä ja ominaisuuksista, jotka ilmenevät lapsessa muuttumattomana toistuvasti eri tilanteissa. Tällaisia ominaisuuksia ovat esimerkiksi ujous ja vilkkaus. Esimerkiksi innostuessaan ujo ja rauhallinen lapsi ei yleensä juurikaan näytä suurieleisesti tunteitaan, vaan tämä ominaisuus hänessä pysyy tilanteesta riippumatta. (Ojanen ym. 2004, 16 - 17.)

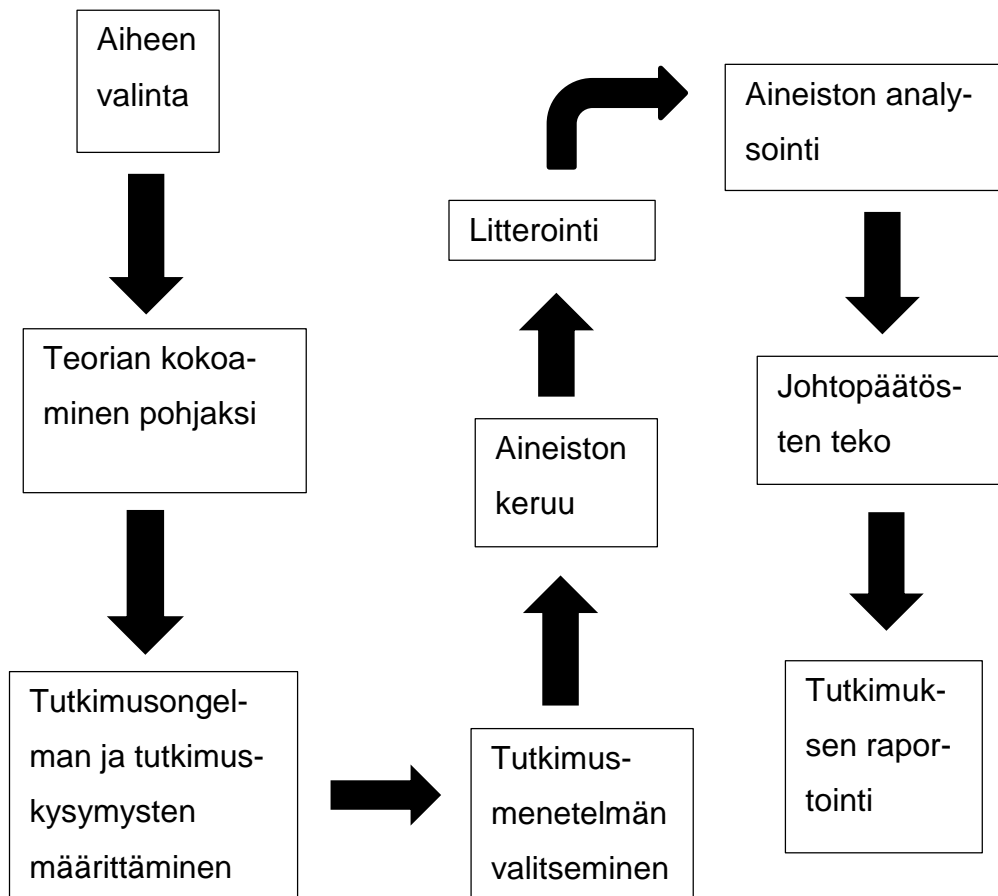
Persoonallisuuden katsotaan olevan luonteenomaista, muista lapsista erottavaa ydinolemuksen tunnistamista. Sen avulla voidaan selittää ja ennakoida tietyn lapsen toimintaa ja käyttäytymistä. Päiväkodissa kasvattajat tuntevat hyvin jokaisen lapsen persoonallisuuden, joten he pystyvät esimerkiksi ennakoimaan toimintatuokioiden rauhallisen ilmapiirin jaottelemalla vilkkaimmat lapset etukäteen eri pienryhmiin. (Ojanen ym. 2004, 12 - 13.)

Persoonallisuuden kehittyminen on prosessi, jonka aikana lapsi etsii omaa minuuttansa. Hän luo kuvaa omasta itsestään etsimällä vastauksia kysymyksiin: "Kuka minä olen?" ja "Millainen minä olen?" Lapsi oppii hiljalleen mihin hän pystyy ja millainen hänen odotetaan olevan. Lapsi oppii peilaamalla ympäristöönsä, miten muokata persoonallisuuttaan vuorovaikutuksessa hoitavaan aikuiseen, miten reagoida eri tilanteissa ja miten hallita tunteitaan. Persoonallisuuden kehitysteorioissa korostetaankin poikkeuksetta varhaislapsuuden vuorovaikutussuhteiden merkitystä lapsen persoonallisuuden kehittämisessä. (Vilen ym. 2013, 148 - 149.)

Kasvatuksen kannalta persoonallisuuden kehittyminen on tärkeää nähdä liittyneenä sosiaaliseen vuorovaikutukseen, sillä vuorovaikutus alkaa jo varhain muokata lapsen persoonallisuutta. Lapsen sisäinen maailma on sosiaalinen, sillä hänen psyykinen osa-alueensa rakentuu merkityksistä, joita lapsi omaksuu vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Aikuisen on tärkeää huomioida osuutensa lapsen persoonallisuuden, sisäisen maailman ja psyykkisen hyvinvoinnin kehittymiseen ja laatuun. (Huhtanen 2005, 8 - 10; Haapamäki ym. 2000, 97.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Toteutin tutkimukseni laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua ja kohderyhmä koostui Pikku Tutkijan Päiväkoti Annalan ja Pikku Tutkijan Ryhmäperhepäiväkodin henkilökunnasta. Tutkimusprosessi oli monivaiheinen, joten olen laatinut kuvan (kuva 2) prosessin etenemisen havainnollistamiseksi.

Kuva 2. Tutkimusprosessi

Prosessi alkoi aiheen valinnalla, jolloin valitsin tutkimuksen kohteeksi Pikku Tutkijan Päiväkoti Annalan ja Pyynikin henkilökunnat, sillä halusin selvittää heidän näkemyksiään, kuinka lapsi huomioidaan yksilöllisesti kyseisten päiväkotien arjessa. Tämän jälkeen kokosin teoriaa tutkimuksen pohjaksi, jolloin myös tutkimuskysymykset hahmottuivat lopulliseen muotoonsa eli tutkimukselle muodostui tutkimusongelma. Seuraavaksi valitsin tutkimusmenetelmäkseni laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen. Tutkimusaineiston keräämiseksi käytin teemahaastattelua, jonka mukaisesti haastattelin kohderyhmää. Haastattelujen jälkeen muutin aineiston kirjalliseen muotoon eli litteroin haastattelut. Tämän jälkeen aloin koota ja analysoida tuloksia. Lopuksi kokosin yhteen tutkimuksen johtopäätökset sekä raportoin tutkimuksen.

4.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Valitsin tutkimuksen kohderyhmäksi Pikku Tutkijan Päiväkoti Annalan ja Pikku Tutkijan Ryhmäperhepäiväkoti Pyynikin henkilökunnat. Halusin saada esille heidän näkökulmansa, kuinka he kokevat lapsen yksilöllisen huomioimisen toteutuvan päiväkotien arjessa.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohderyhmä on valittu tarkasti. Tutkimuksen kohderyhmän tulee koostua niin monesta henkilöstä, kuin tarvittavan tiedon saamiseksi on välttämätöntä. Haastateltavien määrä riippuu tutkimuksen tarkoituksesta, joten joissain tutkimuksissa tarvittava tieto voidaan saada jo muutamaa henkilöä haastattelemalla. (Hirsjärvi ym. 2007, 155; Hirsjärvi & Hurme 2008, 58.) Pikku Tutkijan Päiväkoti Annalan ja Pikku Tutkijan Ryhmäperhepäiväkoti Pyynikin henkilökuntaan kuului tutkimushetkellä yhteensä viisi henkilöä. Minä itse kuulun myös Annalan henkilökuntaan, mutta koska en voi omaan tutkimukseeni osallistua, kokonaismääräksi muodostui viisi henkilöä. Pikku Tutkijan Päiväkoti Tammela on auennut elokuussa 2016, joten haastatteluja tehdessäni toukokuussa 2016, Tammela ei ollut vielä aloittanut toimintaansa, eikä siksi ole mukana tutkimuksessani. Myös Annalan henkilökunta lisääntyi elokuussa 2016, joten tutkimuksessani on mukana vain keväällä henkilökuntaan kuuluneet työntekijät.

Pikku Tutkijan päiväkodit ovat lapsimäärältään pieniä, joten henkilökuntaakaan ei ole paljoa. Tämä mahdollistaa paremmin jokaisen lapsen yksilöllisen huomioimisen kokonaisvaltaisesti. Halusin saada aiheesta lisää syvällisempää ja konkreettisempaa tietoa, joten siksi valitsin kohderyhmäkseni päiväkotien

henkilökunnat. Annalan ja Pyyntikin henkilökunnasta yksi on lastentarhanopettaja ja varhaiskasvatusjohtaja, yksi on sosionomi, kahdella on lastenohjaajan koulutus ja yhdellä perhepäivähoitajan koulutus. (Vaateri 2016.)

Kohderyhmään kuului kahden eri yksikön henkilökunta, mutta koska Pikku Tutkijan Päiväkodeilla on yhteiset arvot ja toimintaperiaatteet, jotka näkyvät ja toteutuvat kaikissa yksiköissä, koin tärkeäksi liittää kohderyhmään molempien yksiköiden henkilökunnat. En lähtenyt tutkimuksessani erittelemään henkilökunnan vastauksia yksiköiden välillä, vaan toin yleisesti esille tutkimuksessa ilmenneet asiat, sillä heidän esille tuomat arvonsa ja periaatteensa ovat yleisiä, kaikissa yksiköissä toteutuvia asioita.

4.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni käsittelee lapsen yksilöllistä huomioimista Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Työni tarkoituksena oli tutkimuksen avulla saada konkreettista tietoa siitä, miten lapsen yksilöllinen huomioiminen näkyy Pikku Tutkijan Päiväkotien arjessa ja miksi lapsen huomioiminen yksilönä on tärkeää.

Tutkimukseni avulla sekä Pikku Tutkijan Päiväkotien työntekijät että muutkin varhaiskasvattajat voivat saada lisää tietoa ja uusia näkökulmia omaan työhönsä. Työ on myös minulle itselleni arvokas, sillä haluan kehittyä varhaiskasvattajana mahdollisimman paljon. Myös lasten vanhemmat saavat syvällisempää tietoa siitä, mitä keinoja käyttämällä heidän lapsensa huomioidaan yksilöllisesti Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Haluan työni avulla nostaa esiin jokaisen lapsen yksilöllistä arvoa ja sitä, kuinka tärkeää pitkällä tähtäimellä on se, että lapsen annetaan kasvaa ja kehittyä omanlaisekseen. Yhteiskunnassamme pyritään yhä enemmän kiinnittämään huomiota erilaisten haasteiden ennaltaehkäisyyn, joten tutkimukseni on myös ajankohtainen. Lapsuudessa rakennetaan pohja tasapainoiselle aikuisuudelle. (Keltikangas-Järvinen 2011, 11.)

Tutkimuksessani etsitään vastausta seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miksi on tärkeää huomioida jokainen lapsi yksilönä?
2. Miten lapsen huomioiminen yksilönä näkyy Pikku Tutkijan Päiväkotien arjessa?
3. Miten Pikku Tutkijan Päiväkodeissa lapsen yksilölliseen huomioimiseen vaikuttavat kasvatuskumppanuus, lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsilähtöisyys ja osallisuus?

4. Mitkä asiat auttavat huomioimaan lasta yksilöllisesti ja mitkä asiat hankaloittavat sitä?

4.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus perustuu todellisen elämän kuvaamiseen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Sille tyypillisimpiä piirteitä ovat tiedon kerääminen ihmisiltä mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa, tarkoituksenmukaisesti valittu kohderyhmä ja sitä kautta saadun aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus nojautuu tutkittavien kanssa käytyihin keskusteluihin aineiston saamiseksi. (Hirsjärvi ym. 2007, 157, 160.)

Laadullisessa tutkimuksessa suuressa roolissa on myös teoreettinen viitekehys eli tutkimuksen keskeisimmät käsitteet ja niiden väliset suhteet. Tutkimuksen teoreettinen osuus jäsentyy pohjaksi tutkimukselle, sillä se määrittelee millaista aineistoa kannattaa kerätä, millaista tutkimusmenetelmää käyttää ja miten aineistoa tulee analysoida. (Alasuutari 2014, 83; Tuomi & Sarajärvi 2009, 18.) Tutkimukseni teoreettinen viitekehys muodostuu varhaiskasvatus päiväkodissa -käsitteestä, jonka alle ovat muodostuneet kasvatuskumppanuuden, lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman, lapsilähtöisyyden ja osallisuuden käsitteet sekä Pikku Tutkijan Päiväkotien taustan kuvaaminen. Toisena teoreettisena käsitteenä on lapsen yksilöllisyys, jonka alla ovat temperamentti ja persoonallisuus.

Laadullisen tutkimuksen tarkka määrittely on vaikeaa, koska sille ei ole laadittu selkeää teoriapohjaa. Laadullisella tutkimuksella ei myöskään ole tarkkoja omia tutkimustapoja, mutta yleisimmin käytettävät tutkimustavat ovat havainnointi, tekstianalyysi, haastattelu ja litterointi. Laadullisessa tutkimuksessa korostuvat ihmisten näkemykset ja kokemukset tutkittavasta aiheesta. Se, kuinka ihmiset ymmärtävät ja tulkitsevat sosiaalista maailmaa, tulee vahvasti esiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta tehdessä. (Hammersley 2013, 2; Metsämuuronen 2008, 9; Kananen 2008, 25.) Valitsin tutkimusmenetelmäkseni laadullisen tutkimuksen, sillä halusin saada mahdollisimman syvällistä ja kattavaa tietoa siitä, miksi lapsen yksilöllinen huomioiminen päiväkodissa on tärkeää ja miten työntekijät kokevat lapsen yksilöllisyyden näkyvän päiväkotien arjessa. Laadulliseen tutkimukseen sisältyvät tiedonkeruumenetelmät mahdollistivat tämän hyvin.

4.3.1 Aineiston keruu

Aineiston keräämismenetelmänä tutkimuksessani oli haastattelu. Haastattelu menetelmänä on kielelliseen vuorovaikutukseen perustuva, jolloin keskustelut voivat tuoda esille asioita, joita olisi vaikea saada selville muulla tavoin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 11 - 16.) Valitsin aineiston keruumenetelmäksi haastattelun, sillä sen avulla sain paljon yksityiskohtaista ja tarkkaa tietoa aiheesta. Tällöin esimerkiksi tarkentavat kysymykset olivat mahdollisia ja tutkimuksen kohderyhmään kuuluvat henkilöt saivat omalla tavallaan kertoa näkemyksistään keskustelumme aikana.

Haastattelumenetelmänä käytin teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelua. Teemahaastattelussa aihealueet eli teemat ovat määritelty etukäteen, mutta kysymysten muoto ja järjestys voivat muuttua haastattelun edetessä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 11 - 16.) Haastattelukysymykseni jakoutuivat tutkimuskysymysten pohjalta kolmeen teemaan. Ensimmäinen teema sisälsi lapsen yksilöllisen huomioimisen merkityksen ja arvon. Toinen teema koostui keinoista, joiden avulla lasta huomioidaan yksilöllisesti Pikku Tutkijan Päiväkoodeissa. Tähän teemaan sisältyi kolme alateemaa, jotka ovat kasvatuskumppanuus, lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsilähtöisyys ja osallisuus. Kolmas teema käsitteli lapsen yksilöllisen huomioimisen haasteita ja apukeinoja.

Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluna, jotta kaikki uskalsivat vastata mahdollisimman avoimesti ja pohtia asioita syvällisemmin, jolloin ei tarvinnut miettiä mitä muut ajattelevat. Koin, että tällöin tuli myös paremmin esille jokaisen haastateltavan todellinen kanta tutkittavaan asiaan. Ryhmähaastattelussa usein haastateltavien persoonalliset piirteet saattavat korostua ja tämä voi vaikuttaa tulokseen siten, että esimerkiksi hiljaisempien persoonallisuuksien kanta ei tule esille. Nauhoitin jokaisen haastattelun, jonka jälkeen tein litteroinnin eli muutin nauhoitetut haastattelut kirjalliseen muotoon. Aineiston analysoimiseksi litterointi on pakollista. (Metsämuuronen 2008, 48.)

4.3.2 Aineiston analysointi

Laadullista aineistoa analysoidessa käytetään usein apuna sisällönanalyysiä. Sen tarkoituksena on kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti. Yleisesti sisäl-

lönanalyysia voidaan kuvata menettelytavaksi, jonka avulla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti. Sen avulla tutkija saa tutkittavasta ilmiöstä tietoa tiivistetysti ja yleisesti kuitenkin kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Sen tavoitteena on lisätä tutkimuksen tiedollista arvoa luomalla hajanaisesta aineistosta selkeää ja informatiivista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103 - 108.)

Sisällönanalyysi auttaa luomaan aineistoon selkeyttä, jotta tutkittavasta ilmiöstä voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Sen apuna käytetään loogista päättelyä ja tulkintaa hajottamalla aineisto ensin osiin ja kokoamalla aineisto sen jälkeen loogiseksi kokonaisuudeksi. Kaikkea saatua aineistoa ei ole yleensä tarpeen analysoida. Tutkijan täytyy osata karsia epäolennaiset osat aineistosta pois, sillä tutkija ei yksinkertaisesti pysty hyödyntämään aina kaikkea keräämäänsä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103 - 108.)

Sisällönanalyysi voidaan jakaa eri muotoihin, mutta avaan tässä teorialähtöisen sisällönanalyysin käsitettä, sillä käytin kyseistä analyysimallia tutkimukseni analysoinnissa. Teorialähtöinen sisällönanalyysi pohjautuu johonkin tiettyyn teoriaan tai malliin, jonka mukaan tutkimuksessa määritellään keskeiset käsitteet. Tämä tarkoittaa siis sitä, että aineiston analyysiä ohjaa jo jokin aikaisemmin luotu teoriakehys. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä hahmotellaan valmiiksi teemat, joiden sisään aineisto sovitetaan. Tämä auttaa tutkijaa järjestämään aineiston johtopäätöksiä varten. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97 - 113.)

Aloitin tutkimusaineiston analysoinnin litteroimalla haastattelut eli muutin nauhoitetut haastattelut kirjalliseen muotoon kirjoittamalla vastaukset sanasta sanan paperille. Aineistoa kertyi yhteensä 13 liuskaa ja yhden haastattelun litteroiminen kesti kerrallaan noin tunnin. Litteroinnin jälkeen lähestyin aineistoa teemojen avulla, eli jaottelin kohderyhmän vastaukset aiemmin määritteliemi teemojen alle. Näin sain selkeän kuvan siitä, mitä kukakin on vastannut jokaiseen kysymykseen ja teemaan. Laadin teemat haastattelurungon (liite 1) ja tutkimuskysymysten perusteella. Hahmottelin ensiksi yhteenvedon jokaisesta teemasta ja siihen liittyvästä tutkimuskysymyksestä ja vasta sen jälkeen lähdin analysoimaan aineistoa tarkemmin.

Luin aineistoa läpi useaan kertaan, jotta sain tarkan kuvan aineistosta kokonaisuutena. Tarkastelin aineistoa teemojen avulla siten, että listasin vastauksissa ilmenneet asiat teemojen alle, jotta löysin samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Tämä auttoi minua raportoimaan tutkimustulokset teemoittain sekä tekemään myöhemmin johtopäätökset tutkimustulosten pohjalta.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta tulee aina jollakin tavalla arvioida. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta lisää tarkka ja yksityiskohtainen raportointi tutkimuksen eri vaiheista, tutkimustavoista, olosuhteista ja kohderyhmästä. Tutkimusta raportoidessa myös suorat lainaukset haastatteluista lisäävät ymmärrystä tutkijan tekemistä tulkinnoista ja tätä kautta myös luotettavuus tutkimusta kohtaan lisääntyy. (Hirsjärvi ym. 2007, 227 - 228.)

Olen pyrkinyt kuvaamaan tutkimuksen jokaisen vaiheen tarkasti kaavion ja kerronnan avulla luotettavuuden lisäämiseksi. Olen käyttänyt myös suoria lainauksia haastateltavien vastauksista raportoidessani tutkimustuloksia. Pyrin tuomaan kaiken mahdollisen esille saadusta aineistosta, jotta tulokset olisivat mahdollisimman totuudenmukaisia. Haastatteluita tehdessäni käytin apunani digitaalista nauhuria, jolloin kaikki haastattelut tallentuivat, ja pystyin kuuntelemaan vastauksia uudelleen, mikä vähensi väärinkäsitysten syntymistä. Tarkistin nauhurin toimivuuden etukäteen sekä varmistin oikean nauhoitusetäisyyden, jotta haastattelut tallentuivat selkeästi.

Haastattelupaikaksi valitsin päiväkodin tiloista huoneen, jossa oli mahdollisuus sulkea ovi, jotta haastattelutilanne olisi mahdollisimman luottamuksellinen ja häiriötön. Sovin jokaisen haastateltavan kanssa erikseen ajan haastattelulle, ja pyysin varaamaan haastatteluun aikaa, jotta kiire ei veisi huomiota aineiston luotettavuudelta ja syvällisyydeltä.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa on hyvä myös muistaa tutkijan omien arvojen, ennako-oletusten ja uskomusten vaikutus ilmiötä kohtaan. Tutkijan on tärkeää tiedostaa nämä asiat, ja pyrkiä olemaan nostamatta niitä pintaan, sillä ne vaikuttavat väistämättä tutkimustuloksiin ja sitä kautta luotettavuuteen. (Kananen 2008, 122.) Otin tutkimusta ja haastatteluja tehdessäni huomioon sen, että olen itse myös osa kohderyhmästä koostuvaa työyhteisöä. Tein itsel-

leni alusta asti selväksi, että en millään tavalla ota kantaa esille tulleisiin asioihin, vaikka näkemykseni johonkin asiaan olisi erilainen. Keskustelin tästä asiasta ennen haastatteluja myös haastateltavien kanssa, jotta kaikille olisi selvää oma asemani neutraalina tutkijana. Tämä lisäsi tutkimuksen luotettavuutta.

4.5 Tutkimuksen eettisyys

Etiikka on noussut yhä tärkeämmäksi osaksi tieteellisiä tutkimuksia. On hyvä muistaa, että eettiset kysymykset eivät koske pelkästään tutkijan toimintaa, vaan myös koko tutkimusta. Tutkimuksen eettisyydestä vastaa tutkimuksen tekijä, ja hänen on hyvä tunnistaa tutkimuksen eettiset ongelmakohdat jo hyvissä ajoin etukäteen. (Eskola & Suoranta 2008, 59; Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.)

Ennen tutkimuksen aloittamista kerroin saatekirjeellä (liite 2) tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja tavoitteista tutkimuksen kohderyhmälle sekä kysyin heidän suostumuksensa tutkimukseen osallistumisesta. Erillistä tutkimuslupaa ei tarvinnut tehdä, sillä kirjallinen informointi ja vapaaehtoinen suostumus riittävät, kun aineisto kerätään suoraan tutkittavilta ja se tallennetaan sellaisenaan. (Kuula 2011, 119.) Kaikilla haastateltavilla oli mahdollisuus missä vaiheessa tahansa vetäytyä halutessaan tutkimuksesta.

Eettisesti tärkeää kvalitatiivisen tutkimuksen aineistossa on, että tutkittavien tunnistetiedot poistetaan aineiston yhteydestä mahdollisimman nopeasti eli aineisto anonymisoidaan. Tutkimuksessa saatu aineisto tulee säilyttää ulkopuolisten saavuttamattomissa eikä kohderyhmän tietoja saa luovuttaa ulkopuolisille. (Kuula 2011, 214; Tuomi 2007, 145.) Kerroin tutkittaville salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta eli siitä, että heidän nimensä eivät tule missään vaiheessa esille ja heidän vastauksensa pysyvät anonyymeina. Säilytin aineiston asianmukaisesti tietokoneella salasanan takana siihen asti, kunnes sain litteroinnin valmiiksi. Pyrin tekemään litteroinnin mahdollisimman nopeasti aineiston keräämisen jälkeen. Tämän jälkeen poistin tietokoneelta tallentamani nauhoitteet ja säilytin litteroidun aineiston salasanan takana siihen asti, kunnes sain tutkimuksen valmiiksi.

Tutkimusta tehdessäni kiinnitin huomiota myös lähdekriittisyyteen. Olen jättänyt joitakin internetlähteitä käyttämättä sivuston epäluotettavuuden vuoksi.

Olen myös pyrkinyt käyttämään kirjallisina lähteinä vain tämän vuosituhannen puolella julkaistuja teoksia, jotta jakaisin mahdollisimman tuoretta tietoa aiheesta. Kunnioitin käyttämieni lähteiden tekijöitä laittamalla asianmukaiset lähde- ja viitemerkinnät tutkimukseeni.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimustuloksia teemoittain. Käytän suoria lainauksia tuodakseni elävyyttä tutkimusaineistoon ja korostaakseni tutkimuksen luotettavuutta. Tuon myös esiin tutkimuskysymykseni, joista aineiston teemat ovat jakautuneet tutkimustulosten teemoiksi. Tutkimuskysymykseni siis ovat: Miksi on tärkeää huomioida jokainen lapsi yksilönä? Miten lapsen huomioiminen yksilönä näkyy Pikku Tutkijan Päiväkotien arjessa? Miten Pikku Tutkijan Päiväkodeissa lapsen yksilölliseen huomioimiseen vaikuttavat kasvatuskumppanuus, lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsilähtöisyys ja osallisuus? Mitkä asiat auttavat huomioimaan lasta yksilöllisesti ja mitkä asiat hankaloittavat sitä?

5.1 Lapsen yksilöllisen huomioimisen vaikutukset lapsen elämään

Lapsen **kasvaminen tasapainoiseksi omanlaiseksi persoonakseen** nähtiin yhtenä tärkeimpänä vaikutuksena huomioidessa lasta yksilöllisesti Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Myös se, että lapsi **kokee saavansa olla sellainen kuin on, hänen ainutlaatuisuuttaan tulee arvostaa ja suojella** sekä lasta **tulee rohkaista**, jotta hän saa **kasvaa tasapainoiseksi aikuiseksi**, koettiin jokaisessa vastauksessa todella tärkeäksi lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Tällöin voidaan **välttyä erilaisilta psyykkisiltä ja sosiaalisilta ongelmilta**, joita saattaa ilmetä rajatessa lapsen yksilöllisyyden näkymistä ja tukemista. Jokaisessa vastauksessa tuli esiin tavoite, jonka mukaan jokainen lapsi tulee **kohdata omana itsenään**, ja häntä tulee **kasvattaa ja tukea näiden ominaisuuksien ja tarpeiden kautta**. Työntekijöiden mukaan jokainen lapsi tulisi kohdata hänen tarpeidensa kautta, muutoin lapsi ei kehity parhaalla mahdollisella tavalla.

”Jokanen lapsi pitää tulla kohdatuksi omine tarpeineen. Muuten se ei kehity kaikilla alueilla niin hyvin kuin se voisi.”

Myös **lapsen henkinen hyvinvointi** tuli vastauksissa esille. Työntekijät korostivat **haittavaikutuksia**, joita seuraa yrityksestä kasvattaa lapsia samanlaisiksi ottamatta huomioon hänen yksilöllisiä piirteitään ja tarpeitaan. Nämä vaikutukset voivat näkyä pitkälle aikuisuuteen **erilaisina psyykkisinä ja sosiaalisina ongelmina**, kuten kaikissa vastauksissa tuli esille. Psyykkisiksi ja sosiaalisiksi ongelmiksi työntekijät kuvasivat **ahdistuksen, huononmuuden ja alemmuuden tunteet, levottomuuden sekä itsetunto-ongelmat**.

Lapsen terveen itsetunnon merkitys näkyi kaikissa vastauksissa. Työntekijät kokivat tärkeäksi, että **lapsen itsetunto kehittyy hyväksi ja lapsi pystyy luottamaan itseensä**. Myös **rohkeus ja vahvuus terveen itsetunnon ominaisuuksina** korostuivat kolmessa vastauksessa. Kaikki työntekijät pitivät erittäin tärkeänä **lapsen yksilöllisyyden huomioimista ja tukemista** itsetunnon tasapainoisen kehittymisen kannalta. Yksi työntekijöistä toi esiin lapsen kokemuksen **uskaltaa olla oma itsensä**, jolloin hän ei ota vain mallia muista. Työntekijä koki, että tähän lapsi tarvitsee aikuisilta arvostavaa ja kannustavaa kasvatustoimintaa, jolloin lapselle tulee tunne, että on riittävän hyvä sellaisena kuin on, eikä muiden mallin mukaan tarvitse kulkea, jos se ei tunnu itsestä hyvältä. Tärkeää on, että lapsi saa onnistumisen ja hyväksynnän kokemuksia.

”Lapsen täytyy kokea, että sitä arvostetaan ja se hyväksytään omana ittenään. Sillon se saa onnistumisen kokemuksia ja sen itsetunto kehittyy terveesti.”

5.2 Lapsen huomioiminen yksilöllisesti Pikku Tutkijan Päiväkotien arjessa

Pikku Tutkijan Päiväkotien arjessa lapsen yksilöllinen huomioiminen **näkyi niin perushoidossa kuin ohjatuissa toiminnoissakin**. Jokaisessa vastauksessa tuli esille **työntekijän oman puheen ja elekielen merkitys** lasta ohjattaessa. Toiset lapset tarvitsevat selkeämpää kielenkäyttöä, paljon ohjeiden toistoa sekä myös elekieltä ohjaamisen tueksi. Toisille lapsille riittää vain yksi sanallinen ohjeistus. Työntekijät kokivat, että jokaiselle lapselle ei sovi samanlainen kasvatustapa, vaan on **huomioitava lapsen yksilölliset piirteet ja oma toiminta sovittaa näihin piirteisiin sopivaksi**.

Kaikissa vastauksissa tuli esille, että työntekijät huomioivat myös **lapsen persoonallisuuden piirteiden ja temperamentin vaikutukset** ohjattaessa lasta päiväkodissa. Kolmessa vastauksessa viidestä tuli esille **toiminnan sisällön**

huolellinen suunnittelu siten, että toiminta hyödyttää jokaisen lapsen yksilöllisiä tarpeita. **Pienryhmätoiminta ja lasten jakaminen omien tarpeidensa, luonteensa ja temperamenttinsa sekä tavoitteidensa mukaisesti** auttaa työntekijöiden mukaan huomioinnissa lasta yksilöllisesti. Neljä työntekijää viidestä kertoi vastauksissa esimerkeiksi **vilkkaiden lasten tarpeen päästä purkamaan energiaansa** ja tämän huomioiminen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tärkeää on auttaa näitä lapsia purkamaan energiaansa, jolloin he pystyvät myös keskittymään välillä rauhallisuutta vaativiin toimintoihin. Kolmessa vastauksessa nousi esiin myös **rauhallisemman luonteen omaavien lasten huomioiminen** mahdollistamalla heille rauhallisempaa toimintaa.

”Jokkut lapset on vilkkaampia ja energisempiä, niin sit kun mä pidän esimerkiksi jumppaa, niin otan aluks siihen vähän riehakkaampia juttuja, että ne vilkkaammat saa purkaa isoimmat energiansa heti ja ne pystyy sit keskittyyyn paremmin. Ja lopuks sit rauhallisemmat lapset tykkää yleensä ku on rentoutusta ja semmosta rauhallista.”

Vastauksissa tuli esille, että työntekijät ottavat huomioon myös **lapsen läheisyyden tarpeet**. Kahdessa vastauksessa viidestä työntekijät kokivat, että toiset lapset tarvitsevat paljon sylissä oloa, halailemista ja silittelyä, kun taas toiset lapset kokevat tällaisen epämiellyttäväksi. Työntekijöiden mukaan **jokaiselle lapselle on kuitenkin jollakin tavalla luotava välittävä olo**, sanoilla ja avun antamisella työntekijät huomioivat sellaisia lapsia, jotka eivät pidä fyysisestä läheisyydestä. Heidän mielestään tärkeää kunnioittaa lapsen yksilöllistä läheisyyden tarvetta, jotta lapsen olisi hyvä olla päiväkodissa.

”En mä voi hitaasti lämpiävän lapsen luokse syöksyä suin päin, vaan annan lapsen omaan tahtiin hakea sitä läheisyyttä.”

Kaikissa vastauksissa tuli esille, että Pikku Tutkijan Päiväkodeissa **kiinnittää paljon huomiota lapsen harjoitusta vaativiin alueisiin**. Tämä koettiin erityisen tärkeäksi, jotta lapsen jokainen kehityksen osa-alue; psyykinen, fyysinen, sosiaalinen ja kognitiivinen, voisivat kehittyä mahdollisimman hyvin. Työntekijät miettivät paljon työssään sitä, kuinka lasta voisi tukea parhaiten hänen ongelmakohtissaan. **Pienryhmät** ovat työntekijöiden mukaan todella tärkeitä, jotta kaikki lapset pystyvät saamaan **omalle kehitystasolleen tarvittavaa harjoitusta**.

Kaikki työntekijät kertoivat **kielellisten ongelmien huomioimisen** arjessa olevan erityisen tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Työntekijän on kiinnitettävä erityisen paljon **huomiota omaan selkeään puhekieleen ja elekielen käyttöön** puheen rinnalla ohjatessa lasta, ja mahdollistettava lapselle **harjoitteita**, joilla hän pystyy kehittymään kielellisesti. Kaksi työntekijää kuvasi esimerkiksi **havainnollistavien kuvien käytön** arjessa auttavan lasta ymmärtämään mitä esimerkiksi seuraavaksi tulee tehdä.

Pikku Tutkijan Päiväkodeissa on vain yksi ryhmä, joten kaiken ikäiset lapset ovat pääasiassa samassa ryhmässä. Kolme työntekijää viidestä toi esiin **pienryhmien merkityksen** kaikessa arjen **toiminnassa ikä- ja taitotasojen suurten erojen** vuoksi. Kaksi työntekijää viidestä kertoi esimerkiksi pienenpien lasten, eli 0-3-vuotiaiden, **harjoittellessa potalla käymistä**, työntekijät antavat heille **pidemmän ajan** vessassa käymiseen ja **erityisen huomion** näihin hetkiin. Myös **kävelemään opettelu, syömisen harjoittelu itsenäisesti, nokkamukin poisjättäminen sekä ilman tuttia nukkuminen** koettiin tärkeiksi pienempien lasten kanssa huomioitaviksi ja harjoiteltaviksi asioiksi.

”Arjen tilanteet on ihan pienten kanssa parhaita harjoittelutilanteita.”

Isompien lasten, eli 3-5-vuotiaiden, kanssa harjoiteltavat asiat ovat erilaisia, kuin pienempien. Vastauksissa kolme työntekijää viidestä kertoivat kiinnittävänsä erityisesti huomiota isompien lasten kanssa toimiessaan esimerkiksi **itsenäisen pukemiseen harjoitteluun, rauhalliseen odottamiseen ja petty mysten sietokykyyn**. He myös kertoivat kiinnittävänsä paljon huomiota **ikätasoon sopiviin motorisiin, kognitiivisiin ja sosiaalisiin osa-alueisiin**, kuten esimerkiksi vastauksissa esiin tulleisiin **saksien ja kynän käyttöön, kaverien kanssa sovinnossa leikkimiseen, palapelien ja erilaisten pelien pelaamiseen ja kiipeilytelineessä kiipeilemiseen**. Työntekijöiden mukaan 3-5-vuotiaat lapset tarvitsevat monipuolista suunniteltua toimintaa, mutta myös esimerkiksi **sosiaalisia arjen tilanteita täytyy paljon sanoittaa lapselle**. Lasten täytyy oppia, miksi jokin asia täytyy tehdä, mitä siitä seuraa ja miltä toisesta tuntuu.

”Esimerkiksi, jos jollekin isommalle lapselle on tosi hankalaa sietää pettymyksiä, harjoittelen sen lapsen kanssa sitä esimerkiksi pelien avulla.”

5.2.1 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus eli päivittäinen yhteistyö vanhempien kanssa koettiin **tärkeimmäksi keinoksi kasvattaa luottamusta** kasvattajien ja vanhempien välillä. Kaikissa vastauksissa korostui **avoimuuden ja rehellisyyden tärkeys** puolin ja toisin. Neljä työntekijää viidestä koki, että **luottamuksellinen, avoin ja rehellinen vuorovaikutus** vanhempien kanssa **auttaa lasta viihtymään päiväkodissa**. Myös tämän kertominen vanhemmille lapsen aloittaessa päivähoidon koettiin tärkeäksi, jotta vanhemmat tietävät molempien haluavan lapselle myönteisiä asioita. Työntekijät myös kokivat, että lasta sekä lapsen **kehitystä pystytään tukemaan** parhaalla mahdollisella tavalla **yhteistyötä tekemällä** ja huomioimalla lapsen yksilöllisyys.

Kolmessa vastauksessa viidestä korostui **positiivisen ilmapiirin ylläpitäminen** lapsen päivästä vanhempien tuodessa ja hakiessa lasta päiväkodista. Kaksi työntekijää viidestä toi esille **positiivisen suhtautumisen lapseen** kohdatessa vanhemmat, vaikka lapsella olisi mennyt jonakin päivänä huonosti, omaa turhautuneisuuttaan ei saa näyttää vanhemmille. Yksi työntekijä korosti, että **työntekijän tulee olla vanhemmille se tukeva ja kannustava osapuoli** joka päivä.

”Vaikka joku lapsi olis kuinka haastava ollu jonain päivänä, niin en mä voi sitä mun omaa turhautumista vanhemmille näyttää. Meidän pitää olla se tukeva ja kannustava osapuoli siinä. Tottakai rehellisesti pitää kertoa lapsen päivästä, mut aina mä yritän saada vanhemmille semmosen positiivisen olon, kun ne lähtee kotiin.”

Vastauksissa kolme viidestä työntekijästä nosti esille **internetissä olevan reissuvihkopalvelun, Muksunkirjan**, joka on Pikku Tutkijan Päiväkodeissa käytössä. Työntekijät kokivat palvelun vanhempien kanssa viestimiseen helppoksi ja nopeaksi. Työntekijät kertoivat käyttävänsä palvelua tiedotteiden, kuulumisten, viikko-ohjelmien, ruokalistojen ja kuvien lähettämiseen vanhemmille. Vastauksissa tuli esille vanhempien tyytyväisyys palvelua kohtaan. Varsinkin kuvat lapsen päivästä ovat olleet mieleisiä vanhemmille.

5.2.2 Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma koettiin jokaisessa vastauksessa todella **tärkeäksi työkaluksi** lapsen yksilöllistä huomioimista ajatellen. Yksi

työntekijä koki varhaiskasvatuskeskustelun osana lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa olevan **paras mahdollinen keino toteamaan, millainen lapsi kokonaisvaltaisesti on**. Hän myös koki tärkeäksi **yhdessä vanhempien kanssa** pohtia lapsen erilaisia **tapoja ottaa ohjausta vastaan ja oppia**.

Kaikki työntekijät kokivat varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan kuuluvan keskustelun avulla saavansa **arvokasta tietoa lapsen kehityksestä** sekä **kasvatuksesta ja toimintatavoista kotona**. Yksi työntekijä viidestä korosti, että varhaiskasvatuskeskustelu käydään henkilöiden kanssa, jotka tuntevat lapsen parhaiten, eli lapsen vanhempien tai huoltajien. Hän korosti **arvostavaa, avointa ja rehellistä keskustelua** laadittaessa lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Yhdessä vastauksessa viidestä tuli esille myös **informaation antaminen vanhemmille, miten lapsi käyttäytyy päiväkodissa** ja näin mahdollisten **uusien näkökulmien saaminen lapsen kasvatukseen kotona**.

”Kun me puhutaan vanhempien kanssa, jotka tuntee lapsen parhaiten, niin me saadaan tosi tärkeitä ja arvokasta tietoa, ja pystytään tukeen sen lapsen yksilöllisyyttä.”

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan **kirjatut tavoitteet yhdessä vanhempien kanssa** lapsen yksilöllisen kehityksen ja kasvun tukemiseksi koettiin kahdessa vastauksessa viidestä tärkeiksi, jotta lapsen kehitystä pystytään tuemaan sekä päiväkodissa että kotona parhaalla mahdollisella tavalla. Esimerkiksi jonkin arjen tilanteen toimimattomuus kotona on hyvä tuoda esiin työntekijöille, jotta lasta ja vanhempaa voidaan yhdessä tukea niin, että tilanne alkaisi sujua myös kotona. Yksi työntekijä nosti esille myös **varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan jälkeisen muille työntekijöille tiedon tuomisen** esille tulleista asioista ja sovitusta tavoitteista. Hän myös koki, että kaikkien työntekijöiden kesken on hyvä **yhteisesti pohtia toimintatapoja** näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Tällöin lapsen ympärillä oleva koko varhaiskasvatustiimi pystyy auttamaan lasta saavuttamaan sovitut tavoitteet.

5.2.3 Lapsilähtöisyys ja osallisuus

Lapsilähtöinen toiminta osana lapsen yksilöllistä huomioimista koettiin kaikissa vastauksissa hyvänä asiana, jolloin **lapsen oma ääni saadaan kuuluviin**.

Työntekijöiden mukaan tämä **lisää lapsen kokemusta** siitä, että **häntä arvostetaan** ja **hänen mielipiteensä ja mielenkiinnon kohteensa ovat arvokkaita**. Yksi työntekijä viidestä kertoi lasten saadessa **vaikuttaa** esimerkiksi **toiminnan sisältöön ja leikkien valintaan, kasvattajat saavat tietoa jokaisen lapsen mielenkiinnonkohteista**. Tämä auttaa työntekijöitä **tukemaan lapsen persoonan kehittymistä omanlaisekseen**, sillä työntekijät näkevät, mistä kukakin lapsi pitää ja nauttii tehdä. Työntekijän mielestä tärkeää on tukea lasta omilla mielenkiinnonkohteissa.

”Elämässä kuitenkin on hienoo, kun voit jo lapsesta asti olla sellanen kuo oot. Kaikilla on joku oma juttu, josta tykkää hirveesti ja se auttaa sua jaksamaan arjessa, kun teet välillä jotain mistä oikein tykkäät. Hyvä jo lapsena löytää ne asiat.”

Pikku Tutkijan Päiväkotien kolme työntekijää koki pienen päiväkodin etuna sen, että **aikataulujen ei ole pakko olla minuutilleen tarkkoja**. He kokivat, että tällöin **lasten innostus jotakin asiaa kohtaa saa olla**, eikä sitä tarvitse kellonajan vuoksi keskeyttää. Esimerkiksi ulkoiluaikaa voidaan jonakin päivänä lyhentää, jos lapset sillä hetkellä nauttivat askarteluista ja haluavat jatkaa. Tämä antaa heidän mukaansa lapselle suuremman **mahdollisuuden toteuttaa inspiraatioitaan ja kokea** sitä kautta **tärkeyden tunnetta**. Myös **toiveiden kysyminen** varsinkin isommilta lapsilta koettiin kahdessa vastauksessa viidestä tärkeäksi osaksi lapsilähtöistä toimintaa.

Lapsen osallisuus koettiin kaikissa vastauksissa lapsilähtöisen toiminnan rinnalla tärkeäksi osaksi **lapsen kokemukseen itsestään ja päiväkodissa olemiseen**. Kaikissa vastauksissa tuli ilmi se, että työntekijät pitivät todella tärkeänä, että **lapsi kokee olevansa hyväksytty ja tärkeä osa päiväkotiryhmää**. Yksi työntekijä korosti osallisuuden tunteen **positiivista vaikutusta itseuntoon ja hyväksynnän tunteen saamiseen**.

Työntekijät toivat ilmi vastauksissa **osallisuuden ilmenemisen arjen toiminnoissa**. Kahdessa vastauksessa tuli esille, että Pikku Tutkijan Päiväkodeissa on tapana ottaa paljon **valokuvia arjesta ja laittaa valokuvia esille seinille**, jolloin jokaisen **kokemus joukkoon kuulumisesta kasvaa**. Yksi työntekijä kertoi **kevätkuuhlan yhdistäneen lapsia**. Hän kertoi tilanteesta, jossa toinen lapsi auttoi toista lasta muistamaan oman osuuteensa eräässä laululeikissä.

Työntekijä korosti **toisten auttamisen näkyvän arjessa**. Jos lapsi ei osaa jotakin asiaa, toinen lapsi tai työntekijä auttaa häntä. Tällöin lapselle tulee olo, että hänet hyväksytään, vaikka jotakin asiaa ei vielä osaa.

”On ihana huomata kuinka lapset auttaa toisiaan. Se vielä ehkä paremmin lisää sitä osallisuuden tunnetta, kun se vertainen siinä hyväksyy sut.”

5.3 Lapsen yksilölliseen huomioimiseen liittyviä haasteita ja apukeinoja

Lapsen yksilöllisessä huomioimisessa päiväkodin arjessa on omat haasteensa ja apukeinonsa. Yleisesti ottaen kaikki työntekijät kokivat **oman asenteen** kaikista tärkeimmäksi kiinnittäessä huomiota lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Jos työntekijällä on halu tukea lasta, silloin tukeminen onnistuu parhaiten. Yksi työntekijä viidestä korosti vielä erityisesti jokaisen **kasvattajan asennetta** ja **motivaatiota** tukea lasta, jotta lapsen yksilöllinen kehitys mahdollistuu parhaalla mahdollisella tavalla. Mikäli oma asenne ja motivaatio eivät ole kohdallaan lasta ja omaa työtä kohtaan, silloin ei myöskään ole mahdollista saada parhaita lopputuloksia aikaan.

Taulukko 1. Taulukko haastatteluissa esille tulleista lapsen yksilöllisen huomioimisen haasteista ja apukeinoista

HAASTEET:	APUKEINOT:
<ul style="list-style-type: none"> - Työntekijän ei kohdallaan oleva oma asenne ja motivaatio työtä kohtaan - Kielelliset esteet - Siirtymätilanteiden hektisyys - Levottomien lasten aikaa vievä ohjaaminen - Ajoittaiset suuret lapsimäärät suhteessa työntekijämäärään 	<ul style="list-style-type: none"> - Työntekijän oikea asenne ja motivaatio - Ajatusten vaihto työkavereiden kanssa - Varhaiskasvatuskeskustelut - Pienryhmätoiminta - Avoin kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa - Hyvin suunniteltu ja joustava arjen struktuuri - Henkilökunnan koulutus ja kokemus

Lapsen yksilölliseen huomioimiseen liittyviä haasteita ja apukeinoja tuli vastauksissa esiin useita. Taulukko 1 selventää ja havainnollistaa haasteiden ja apukeinojen jakautumista. **Haasteiksi** huomioidessa lasta yksilöllisesti Pikku Tutkijan Päiväkodin työntekijöistä neljä viidestä kokivat **kielelliset esteet**.

Työntekijät kokivat **yhteisen kielen puuttumisen** vaikeuttavan huomattavasti lapsen yksilöllistä huomioimista. Päiväkodeissa on jonkin verran lapsia muista kulttuureista lapsia, joiden kielitaito ei ole vielä kehittynyt hyväksi, tämä hankaloittaa työntekijää ymmärtämään lapsen tarpeita ja myös lasta ymmärtämään, mitä häneltä vaaditaan.

Kolmessa vastauksessa viidestä korostui **siirtymätilanteiden hektisyys** sekä paljon työntekijöiden aikaa vievä **levottomien lasten ohjaaminen**. Neljä viidestä työntekijästä kertoi haluavansa opettaa lapsia enemmän pukemis- ja riisumistilanteissa, mutta tilanteet ovat usein todella hektisiä ja lapsia on paljon kerralla siirtymätilanteissa, joten se ei aina ole mahdollista. Pienryhmittäminen auttaisi tilanteissa työntekijöiden mukaan, mutta joka päivä se ei ole mahdollista. Kahdessa vastauksessa tuli esiin valtakunnallisestikin esillä oleva haaste **suurista ryhmäkoista suhteessa henkilökunnan määrään**. Työntekijät kokivat haastavaksi **kaikkien lasten huomioimisen kokonaisvaltaisesti siirtymätilanteissa**, sillä vilkkaat, levottomat ja kielellisesti haastavat lapset vievät työntekijöiden suurimman huomion. Työntekijöiden mielestä suhdelukuja päätettäessä pitäisi enemmän huomioida lasten eroja; kaikki lapset eivät ole samantyyppisiä ja toimi samalla tavoin ohjeen saatuaan.

Asioita, jotka auttavat työntekijöitä huomioimaan jokaisen lapsen yksilöllisesti, tuli myös vastauksissa esille. Yksi työntekijä korosti **työkaverien kanssa käytyjen keskustelujen ja ajatusten vaihdon** merkitystä. Hän oli tyytyväinen **työntekijöiden keskinäiseen ilmapiiriin ja luottamukseen**, joten yhdessä pohtiminen ja lapsen tukemisen toteuttaminen onnistuvat. Jokainen voi luottaa siihen, että sovitusta pidetään kiinni.

Kaikki työntekijät kokivat hyödyksi olevan **varhaiskasvatuskeskustelut, pienryhmätoiminnan sekä vanhempien kanssa käydyt avoimet ja luottamukselliset päivittäiset kuulumisten vaihdot**. Varhaiskasvatuskeskustelut ja vanhempien kanssa toteuttava yhteistyö koettiin tärkeiksi välineiksi jokapäiväistä työtä tehdessä. Lasten tarpeiden ja ominaisuuksien tukeminen onnistuu työntekijöiden mielestä parhaiten pienryhmätoiminnan avulla, jolloin yhdellä

työntekijällä on vähemmän lapsia ohjattavanaan ja näin hän pystyy paneutumaan jokaiseen lapseen yksilöllisesti.

Kaksi viidestä työntekijästä toi esille **arjen hyvin suunnitellun**, mutta **tarvittaessa joustavan struktuurin**. Työntekijät kertoivat arjessa olevan struktuurin, jonka sisällä joustot ovat sallittuja. Tämä koettiin hyväksi asiaksi lapsen yksilöllisyyden tukemisen kannalta, sillä lapsen inspiraatiota ei tarvitse keskeyttää kellonaikojen vuoksi. Yksi työntekijä oli myös sitä mieltä, että **työntekijöiden tarvittava koulutus ja kokemus** auttavat lapsen yksilöllisessä huomioimisessa Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Työntekijän mielestä koulutus ja kokemus tuovat mukanaan varmuutta omaa työtä kohtaan sekä auttavat ideoinnissa ja suunnittelussa lapsen tarpeita ajatellen, sillä työntekijällä on tällöin aikaisempaa tietoa työstä ja toimintatavoista.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, mikä merkitys ja arvo lapsen yksilöllisellä huomioimisella on Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Halusin myös tietää, miten lapsen huomioiminen yksilöllisesti näkyy Pikku Tutkijan Päiväkotien arjessa, ja mikä rooli kasvatuskumppanuudella, lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelmalla sekä lapsilähtöisellä toiminnalla ja osallisuudella on huomioidessa jokaista lasta yksilöllisesti. Tarkoitukseni oli myös saada selville, mitkä asiat tuovat haasteita Pikku Tutkijan Päiväkodeissa lasten yksilöllistä huomioimista ajatellen, ja mitkä asiat auttavat huomioinnissa.

Tavoitteenani oli haastattelujen avulla saada vastauksia näihin kysymyksiin, tuoda esiin työntekijöiden näkökulmaa lapsen yksilölliseen huomioimiseen päiväkodissa, kehittyä itse varhaiskasvattajana sekä antaa vanhemmille syvälistä tietoa lapsen huomioimisesta Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Halusin tutkimukseni avulla myös korostaa jokaisen lapsen arvoa sellaisena ainutlaatuisena persoonanaan kuin hän on.

Tutkimuksessa tuli esille, mikä merkitys lapsen yksilöllisellä huomioimisella on Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Haastattelujen perusteella tulin siihen tulokseen, että työntekijöiden työtä ohjaavan arvot, jotka koostuvat lapsen kasvatamisesta tasapainoiseksi omanlaiseksi yksilökseen sekä lapsen omasta ko-

kemuksesta saavansa olla sellainen kuin on. Jokaisella lapsella on oma luontainen tapansa kokea itsensä ja toimia omaan kehitysvaiheeseensa ja persoonansa kuuluvan ymmärryksensä mukaisesti (Vilen ym. 2013, 12.) Työntekijät ymmärtävät lasten erilaisuuden, ja jokainen korosti kasvatustapaa, jonka mukaan lasta tuetaan hänen omien tarpeiden ja tavoitteidensa pohjalta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on kehittää lapsen persoonaa, edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista (Hellström 2010, 256.) On tärkeää saada näitä tavoitteita esille ja kuuluville, jotta vanhemmat ja työntekijät pysähtyvät ajattelemaan päivähoidon syvempää merkitystä lapsen kokonaisvaltaisen ja yksilöllisen kehityksen ja kasvun suhteen.

Työntekijät toivat esille tiedostavansa lasten henkisen hyvinvoinnin tärkeyden kasvattaessaan lapsia. Salliva ympäristö ja lapsen kokemus siitä, että hän on arvokas omana itsenään eikä häntä yritetä muuttaa toisenlaiseksi, koettiin tärkeimmäksi asiaksi lapsen henkistä hyvinvointia, tasapainoista itsetunnon ja persoonallisuuden kehittymistä ajatellen. Mielestäni on todella tärkeää, että vaikutukset lapsen henkiseen hyvinvointiin ja itsetuntoon tulivat esille, sillä yhteiskunnassamme henkinen huonovointisuus on lisääntynyt, ja pohja tasapainoiselle henkiselle hyvinvoinnille rakennetaan jo lapsuudessa (Keltikangas-Järvinen 2015, 11 - 13.)

Jo lapsuudessa henkisen hyvinvoinnin merkityksen huomiointi, saattaa auttaa ennaltaehkäisemään esimerkiksi myöhemmän iän itsetunto- ja mielenterveysongelmia. Kasvattajan on hyvä muistaa, että kasvatus on aina tavalla tai toisella lapsen persoonallisuuteen vaikuttamista, sillä lapsi muovaa itseään vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Päivähoito on yksi yhteiskuntamme instituutioista, joten on oleellista ymmärtää, miten kaikki päivähoidossa tapahtuvat järjestelyt, ratkaisut ja ajattelu määrittelevät yksittäisen kasvattajan toimintaa ja täten vaikuttavat lapsen persoonallisuuden ja itsetunnon tasapainoiseen kehittymiseen sekä henkiseen hyvinvointiin. (Haapamäki ym. 2000, 97.)

Lapsen yksilöllisyyden huomioiminen näkyy tutkimuksen mukaan Pikku Tutkijan Päiväkotien arjessa erilaisin muodoin joka päivä. Työntekijät kiinnittävät erityistä huomiota omaan toimintaansa, puheeseensa ja elekieleensä ohjattaessa lapsia. Oli mielenkiintoista huomata, kuinka paljon työntekijät kertovat reflektoidensa omaa toimintaansa, ja jokaisen lapsen kohdalla on muokattava omaa toimintaansa jokaiselle lapselle sopivaksi. Mielenkiintoista oli myös,

kuinka automaattisesti se tapahtuu kohdatessa ja ohjattaessa lapsia, ja vasta nyt monet todella huomasivat konkreettisesti, kuinka paljon omaa toimintaa todella säätelee työpäivän aikana kunkin lapsen yksilöllisiä tarpeita täyttäessä. Työntekijöiden olisikin tärkeää useammin luoda tilaisuuksia syvällisille pohdintoille omasta toiminnasta, jolloin ehkä paremmin huomaisi, millaisissa tilanteissa olisi muutettavaa, sekä jakaa kokemuksia siitä, millaiset omat toimintatavat on huomannut toimiviksi arjessa. Tämä auttaisi jokaista lasta saamaan entistä parempaa yksilöllistä kohtaamista kasvattajilta.

Lapsen persoona ja temperamentti ovat näkyvin osa lapsen yksilöllisyyttä, joten se luonnollisesti vaikuttaa päiväkodin toimintojen suunnitteluun ja toteutukseen. Pikku Tutkijan Päiväkotien työntekijät miettivät tarkoin toimintojen sisältöjä huomioiden erilaisten temperamenttipiirteiden tarpeet. Tämä on todella tärkeä asia tiedostaa, jotta jokainen lapsi saa omalle persoonalleen ja temperamentilleen vastaavaa luovaa toimintaa, ja saa tätä kautta tyydytyksi itsensä toteuttamisen tarpeensa. Vilkkaiden lasten on tärkeää päästä purkamaan energiaansa, kun taas rauhallisempien lasten on yhtä tärkeää saada toteuttaa itseään rauhallisemman toiminnan parissa. Usein temperamentiltaan ja persoonaltaan rauhallisemmat lapset saattavat jäädä vilkkaimpien ja energisten lasten varjoon, joten on todella tärkeää, että heille mahdollistetaan myös rauhallista ja seesteistä toimintaa. Tällöin kaikenlaisten temperamenttipiirteiden omaaville viestitetään, että on sallittua olla sellainen kuin on, olipa sitten vilkas, rauhallinen, hitaasti lämpiävä tai energinen. Kuitenkin on myös hyvä muistaa esimerkiksi ujoa lasta rohkaistumaan tietyissä tilanteissa ja vilkasta lasta rauhoittumaan rauhallisuutta vaativissa tilanteissa, silti oma luontainen temperamentti säilyttäen.

Pikku tutkijan Päiväkoti Annalassa ja Pikku Tutkijan Ryhmäperhepäiväkoti Pyynikillä on yksi ryhmä, jossa on lapsia ikävuosien 0-5 väliltä, joten myös ikätason yksilöllisyys on tärkeää huomioida arjessa. Kasvattajan tulee kiinnittää huomiota lapselle sopivan kasvatus- ja oppimisympäristön luomiseen, jotta lapsella on mahdollisuus kasvaa, kehittyä ja oppia omassa tahdissaan lämpimässä ja sallivassa ilmapiirissä, joka tarjoaa elämyksiä, positiivisia kokemuksia ja sopivan haasteellisia oppimistehtäviä. (Vilen ym. 2013, 223.) Työntekijät kiinnittävät paljon huomiota eri ikätason omaavien lasten yksilöllisyyteen ja tarpeisiin. Pienemmät lapset oppivat isompia lapsia seuraamalla monia asioita, mutta on tärkeää myös muistaa, että isommat eivät taannu pienempien

lasten tasolle. Tämän vuoksi on tärkeää tehdä toimintatuokioissa, aamupii-
rissä ja arjen taitoja harjoitellessa selvä ero isompien ja pienempien lasten vä-
lille. Esimerkiksi pukemistilanteissa on tärkeää antaa isommille lapsille aikaa
pukea itse.

Työntekijöiden ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen eli kasvatuskumppa-
nuuden merkitys on tutkimuksen mukaan suuri Pikku Tutkijan Päiväkodeissa.
Avoin ja rehellinen kanssakäyminen on avain molemminpuolisen luottamuk-
sen saavuttamiseen työntekijöiden ja vanhempien välillä. Työntekijän on tär-
keää asettua vanhemman rinnalle luoden luottamuksellisen kokemuksen van-
hemmille siitä, että työntekijät toimivat yhteisymmärryksessä lasta koskevissa
asioissa vanhempien kanssa. Työntekijöiden on myös tärkeää reflektoida
omaa toimintaansa ollessaan vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa, sillä
se vaikuttaa paljon siihen, millainen kasvatuskumppanuus työntekijän ja van-
hemman välille syntyy. Miellyttävä, avoin ja luottamuksellinen suhde auttaa
lapsen huomioimista yksilöllisesti, jolloin vanhemmat kokevat, että voivat pu-
hua mistä vain lapseen liittyvästä asiasta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20 -
21.)

Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma on yksi suurimmista työka-
luista lasten yksilöllistä huomioimista ajatellen Pikku Tutkijan Päiväkodeissa.
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa korostuu lapsen kokonaisvaltainen
hyvinvointi. (Kaskela & Kronqvist 2007, 10.) Työntekijät arvostavat lapsen var-
haiskasvatussuunnitelmaa ja sen laadintaa kattavan tiedon saamiseksi lapsen
kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Näiden tietojen pohjalta työntekijät pysty-
vät rakentamaan kasvatustaan ja toimintaansa siten, että jokainen lapsi saa
parhaan mahdollisen hyödyn omaa kehitystä, kasvuaan ja oppimistaan ajatel-
len. Erityisen tärkeää on huomioida jokaisen tahon - lapsen, vanhempien ja
kasvattajayhteisön - äänet suunnitelmaa laadittaessa. Oppiessa tuntemaan
lapsen yksilölliset piirteet ja toimintatavat, pystytään varhaiskasvatuksen pe-
dagogiikka suunnittelemaan siten, että se kohtaa parhaalla mahdollisella ta-
valla lapsen ja perheen tavoitteet ja tarpeet. Kasvattajien tehtävänä on viedä
nämä tavoitteet ja tarpeet sisälle kasvatustoimintaan. (Kaskela & Kronqvist
2007, 31-35.)

Mielestäni tärkeä huomionarvoinen asia on, jonka yksi työntekijöistäkin toi esille, että varhaiskasvatuskeskustelun ja varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan jälkeen varhaiskasvatustiimi kokoontuu yhteen saadakseen esille tulleen informaation kaikkien työntekijöiden tietoisuuteen. Heidän on myös tärkeää muistaa yhdessä pohtia keinoja kunkin lapsen tavoitteiden saavuttamiseksi hyödyntämällä molempien ammattien, sekä lastentarhanopettajan että lastenhoitajien, ammatillista osaamista.

Yksi tärkeimmistä varhaiskasvattajan tehtävistä on lapsilähtöisen ja osallistavan toiminnan avulla selvittää lapsen mielenkiinnon kohteet ja vahvuudet, ja käyttää niitä tietoisesti hyväksi lapsen kanssa toimiessa. Viime vuosina positiivinen psykologia on tuonut esille vahvuuksien erityisen huomioimisen. Kasvattajien on hyvä huomioida, että esimerkiksi lapsen vanhemmille on tärkeää kertoa lapsen hyvistä puolista ja vahvuuksista. Lasten vahvuuksia tulisi käyttää myös päiväkodin arjen voimavarana. Lapsen toimintatavat, jotka saavat kehuja, kannustusta ja huomiota muovautuvat ja vahvistuvat hiljalleen lapsen vahvuuksiksi. Kasvattajan on tärkeää kiittää, huomioida, nimetä ja palkita erilaisia vahvuuksia, joita he huomaavat lapsessa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 165 - 166.) Tutkimuksessa tuli esille positiivisen ilmapiirin ylläpitäminen vanhempien kanssa. Työntekijät kokivat tärkeäksi, että joka päivä kerrotaan jokin positiivista lapsesta vanhemmalle. Myös lapselle itselleen hänen onnistumistensa ja vahvuuksien kertominen koettiin tärkeäksi lapsen itsetuntoa vahvistavaksi tekijäksi sekä arvokkuuden, tärkeyden ja osallisuuden tunteiden lisääjiksi.

Tärkeimmäksi asiaksi lapsilähtöiseen toimintaan ja osallisuuteen liittyi työntekijöiden mielestä informaation saaminen jokaisen lapsen kiinnostuksen kohteista, jolloin lapsen persoonan kehittymistä voidaan tukea muun muassa näiden mielenkiinnonkohteiden kautta. Kasvattajan olisi hyvä osata huomata kasvatuksen tavoitteet kasvavan lapsen olemuksesta ja tarpeista. Ympäristö päiväkodissa tulisi muovata lapsen todellisista tarpeista käsin, eikä yrittää sopeuttaa lasta ympäristön tarpeisiin. (Skinnari 2007, 88.) Tutkimuksen mukaan yksi suurimmista yksilöllisyyttä tukevista asioista oli lapsen oma kokemus siitä, että häntä arvostetaan, hänen mielipiteensä ja kiinnostuksen kohteensa ovat arvokkaita ja tärkeitä sekä lapsi kokee kuuluvansa joukkoon. Lapsilähtöisyyden ja osallisuuden siis voidaan sanoa olevan tärkeä osa kasvattajien toimintaa huomioidessa lapsen yksilöllisiä tarpeita ja tukiessa lapsen yksilöllisyyttä.

Tutkimukseni yhtenä tavoitteena oli selvittää, mitkä asiat tuovat haasteita lapsen yksilölliseen huomioimiseen Pikku Tutkijan Päiväkodeissa, ja mitkä asiat taas auttavat työntekijöitä huomioimaan jokaisen lapsen yksilöllisesti. Työntekijät toivat esiin paljon erilaisia haasteita ja apukeinoja. Osa haasteista oli sellaisia, joihin työntekijät pystyvät tiiminä vaikuttamaan, osa oli kuitenkin sellaisia, joista on viimekädessä vastuussa organisaatio tai muu ylempi taho. Työntekijät kuitenkin korostivat tutkimuksessa oman sekä muiden työntekijöiden asenteen ja motivaation merkitystä huomioidessa jokaista lasta yksilöllisine tarpeineen. Mielestäni on hyvä nostaa tämä näkökulma esille, sillä paljon mediassa viime vuosina puhutut ulkoiset tekijät kuten lapsiryhmien koot suhteessa henkilökunnan määrään, ovat niitä ulkoisia syitä, jotka haastavat työntekijää laadukasta päivähoitoa ja siihen oleellisena osana kuuluvaa lapsen yksilöllistä huomioimista toteutumaan. Tietysti tämä kyseinen ulkopuolelta tuleva seikka myös haastaa todella paljon, mutta on hyvä muistuttaa myös työntekijöiden oman asenteen ja motivaation merkityksestä työn laatuun ja sujuvuuteen.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni prosessi on ollut mielenkiintoinen ja haastava. Työpaikkani puolesta minulla oli todella tiivis aikataulu opinnäytetyön tekemiseen, ja se onkin pitkin prosessia aiheuttanut stressiä. Olen tehnyt paljon töitä opinnäytetyöni valmistumisen eteen lyhyessä ajassa, joten olen tyytyväinen siihen lopputulokseen, jonka olen saanut toteutettua. Minulla oli joitakin vuosia taukoa opiskeluajoista, mutta koska asenteeni ja työotteeni kaikkea työtä kohtaan on vastuullinen ja sisukas, luotin koko prosessin ajan siihen, että saan työn valmiiksi ajallaan. Olin tehnyt aiemmin jo yhden sosiaalialan opinnäytetyön, joten se auttoi minua hahmottamaan pääpiirteet, joista prosessi koostui. Jokaisessa tutkimuksessa on kuitenkin myös omat haasteensa, joten muunlaista hyötyä aiemmin tekemästäni tutkimuksesta ei juurikaan ollut.

Olen valmistunut sosionomiksi vuonna 2012 ilman lastentarhanopettajan pätevyyttä ja halusin mielenkiinnon sekä motivaation vuoksi ammattia kohtaan opiskella kyseisen pätevyyden itselleni. Halusin saada tietoa varhaiskasvatuksen pedagogiikasta, ja päästä käyttämään sitä työssäni lastentarhanopettajana. Koen, että minun on luonnollista ohjata ja opettaa lapsia pedagogisesti.

Inspiroidun itse myös valtavasti, kun näen lasten oppivan uusia taitoja, jotka ovat tärkeitä elämässä.

Olen työskennellyt viisi vuotta eri päiväkodeissa, joten minulla oli opinnäytetyötä aloittaessani pohja tietämykselle, millainen kasvuympäristö päiväkotiki on eri-ikäisille lapsille. Olen näiden vuosien aikana päässyt aitiopaikalta näkemään jokaisen lapsen persoonasta ja kehityksestä koostuvan ainutlaatuisuuden. Olen paljon pohtinut työssäni tämän ainutlaatuisuuden huomioimista, ja sitä, kuinka siihen pitäisi pystyä enemmän kiinnittämään jokaisessa varhaiskasvatusympäristössä huomiota. Esimerkiksi, jos vilkkaan ja eloisan lapsen tätä ominaisuutta yritetään paljon hillitä tai herkän lapsen tunteellisuutta yritetään kitkeä pois, lapsi voi alkaa voida henkisesti huonosti. Tietysti kasvatuksessa tulee muistaa, että lapsen on hyvä itse oppia tietämään, milloin ja miten näitä omia ominaisuuksiaan tulee osata säädellä. Esimerkiksi vilkkaan lapsen on hyvä harjoitella odottamista ja rauhoittumista, ja herkän lapsen tunteiden säätelyä tietyissä tilanteissa. Tämä on kuitenkin juuri sitä ainutlaatuisuuden huomioimista ja sen tukemista parhaimmillaan. Jokainen lapsi saa olla sellainen yksilö kuin luontaisesti on, ja kasvattajien tehtävänä on tukea ja ohjata lasta, jotta hän oppii toimimaan näiden ominaisuuksien kanssa.

Aloitin työni Pikku Tutkijan Päiväkotiki Annalassa helmikuussa 2016, joten opinnäytetyöni aiheitta miettiessäni halusin tehdä yhteistyötä heidän kanssaan. Halusin myös palata aiempiin pohdintoihini jokaisen lapsen yksilöllisyyden huomioimisesta päiväkodissa. Koin aiheeni ajankohtaiseksi, sillä lähivuosina mediassa ja varhaiskasvatusympäristöissä on ollut paljon esillä päiväkotien suuret ryhmäkoot verrattuna kasvattajien määrään, jolloin lapsen huomioiminen yksilöllisesti jää usein todella vähäiseksi. Pikku Tutkijan Päiväkodit ovat pieniä yhden ryhmän päiväkoteja, jolloin lapsen ryhmä säilyy samana koko hänen varhaiskasvatusaikansa. Lapsella on tällöin mahdollisuus kestäviin ja tuttuihin ihmissuhteisiin, ja tätä kautta myös yksilölliseen huomioimiseen. Koin hyödylliseksi tarttua tähän. (Vaateri 2016.)

Teoriaosuutta kootessani koin hankaluutta löytää sopivaa jäsennystä yksilöllisyyden käsitteen määrittämiseen. Yksilöllisyys on niin monisäikeinen asia, että asian rajaaminen tuntui hankalalta. Kuitenkin monien pohdintojen ja kokeilujen jälkeen sain sen nykyiseen muotoonsa. Temperamentin ja persoonallisuuden

osuus lapsen yksilöllisyydessä on niin suuri, että koin rajaamisen riittävän näihin käsitteisiin. Toki myös tiukka aikataulu pakotti rajaamaan teoriaosuuttakin enemmän. Varhaiskasvatukseen liittyvät käsitteet eli kasvatuskumppanuus, lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsilähtöisyys ja osallisuus koin heti tärkeiksi määriteltäviksi teoriakäsitteiksi lapsen yksilöllisen huomioimisen suhteen. Halusin myös teoriaosuudessa kertoa enemmän Pikku Tutkijan Päiväkotien taustaa, jotta heidän toimintaperiaatteensa ja arvonsa tulisivat esille.

Tutkimusta toteuttaessani koin erityisen mielenkiintoiseksi kohderyhmälle pitämäni haastattelut. Haastateltavat ovat kaikki työtovereitani, joten haastattelutilanteet olivat luonnostaan rentoja ja välittömiä. Minusta tuntui, että sekä minä että jokainen haastateltava sai tilanteesta itselleen jotakin uutta näkökulmaa ja aihetta pohdittavaksi. Koin, että työntekijät hyötyivät haastattelujen antamisesta myös itse ammatillisesti, sillä haastattelukysymykset pakottivat heidät pohtimaan työhönsä liittyviä asioita syvällisemmin, kuin mitä tavallisessa arjessa ehtii pohtia. Monet haastateltavat kertoivat haastattelun jälkeen saaneensa oivalluksia, joita tulevat hyödyntämään työssään jatkossa. Monelle varhaiskasvatuksen tiimille olisi varmasti hyvä välillä istua alas pohtimaan työnsä syvempiä merkityksiä, jotta työtä ohjaavat arvot ja periaatteet pysyisivät mielessä. Työntekijät voisivat saada uutta inspiraatiota varhaiskasvatusarkeen. Yhtenä tutkimukseni tavoitteena olikin tuoda työntekijöille uutta näkökulmaa omaan työhönsä huomioidessa lapsia yksilöllisesti arjessa, joten tämä tavoite täyttyi mielestäni hyvin.

Sain itse paljon irti haastatteluvastauksista ajatellen tulevaisuuden työtäni lastentarhanopettajana. Samalla, kun analysoin aineistoa, pohdin myös omaa tulevaisuuden työtäni, millaisena varhaiskasvatuksen ammattilaisena haluan itseni nähdä, ja minkä arvojen pohjalta haluan työtäni toteuttaa. Olen kiitollinen, että minun omiin henkilökohtaisiin arvoihini kuuluvat toisen ihmisen kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo sekä suvaitsevaisuus, sillä se helpottaa minua hyödyntämään niitä myös työssäni varhaiskasvattajana. Haluan kohdata lapsen omana ainutlaatuisena itsenään, hänen ominaispiirteensä, taitonsa ja kehityksensä huomioiden kokonaisvaltaisesti. Haluan kannustaa lasta toteuttamaan hänen omia mielenkiinnonkohteitaan sekä harjoittelemaan kehitystä vaativia taitoja. Haluan edistää myönteistä ilmapiiriä ohjatessa lasta oppimaan, kuitenkin turvalliset rajat luoden.

Lapsen huomioiminen yksilöllisesti varhaiskasvatuksessa on aihe, josta voisi syntyä paljonkin erilaisia jatkotutkimuksia. Tutkimuksessani kuitenkin sivuttiin tärkeää näkökulmaa, lapsen yksilöllisen huomioimisen merkitystä lapsen tasapainoisen itsetunnon ja henkisen hyvinvoinnin kehittymisen kannalta. Tähän yhteiskunnallisestikin tärkeään näkökulmaan olisi tärkeää paneutua syvemmin, sillä lisääntyviin lasten ja nuorten mielenterveysongelmiin voitaisiin pystyä vaikuttamaan ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä, ja ennaltaehkäisyn juuret ovat jo varhaisessa lapsuudessa. Kokonaisvaltaisesti tasapainoiseksi ihmiseksi kasvamiseen tarvittava pohja luodaan jo lapsuuden kokemuksissa (Keltikangas-Järvinen 2015, 11 - 13.)

Haastatteluissa tuli esille viime vuosina mediassa ja varhaiskasvatusympäristöissä paljon tunteita herättänyt aihe päiväkotiryhmien lapsimääristä suhteessa työntekijöiden määrään. Haastateltavat mainitsivat haasteeksi lapsen yksilöllistä huomioimista ajatellen liian suuret ryhmäkoot, jolloin lapsen yksilöllisen huomioimisen laatu heikkenee. Aihe herätti selvästi tunteita kohderyhmässä ja suuren lapsimäärän koettiin heikentävän paljon yksilöllistä huomioimista. Jäinkin pohtimaan, pääseekö lapsen yksilöllinen huomioiminen kuitenkaan aina toteutumaan niin hyvin, kuin olisi mahdollista. Työntekijät tietävät, kuinka toimia ja minkälaisen arvojen pohjalta työtä tulee tehdä, mutta kuinka sitoutuneita työntekijät ovat noudattamaan näitä arvoja ja tavoitteita, jos lapsimäärä on niin suuri ja resurssit ovat sellaiset, että se luo haasteita arkeen. Haasteet saattavat viedä paljon voimia ja tällöin sitoutuneisuus työtä kohtaa välttämättä kärsii. Tämä on tietysti myös kansallinen ongelma varhaiskasvatuksen piirissä.

Inspiraationa pitkin matkaa työni tekemisessä on ollut psykoanalytikko Toni Raiten-D'Antonion kirjoittama elämäntaitokirja, joka pohjautuu vanhaan Margery Williamsin satuun Samettipupu. Kirja kertoo jokaisen ihmisen pohjimmaltaan kaipaavansa tulla rakastetuksi ja hyväksytyksi sellaisena kuin olemme, omana itsenämme. Haluan kiittää Pikku Tutkijan Päiväkotien henkilökuntaa kattavien ja syvällisten haastatteluvastausten antamisesta tutkimustani varten. Kohderyhmä koostui vain viidestä henkilöstä, mutta siitä huolimatta aineistosta tuli runsas ja pääsin aiheessa pintaa syvemmälle.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 2014. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Dunderfelt, T., Laakso, J., Niemi, P., Peltola, R. & Vidjeskog, J. 2001. Yksilöllinen ihminen. Psykologia 5. Helsinki: WSOY.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Uusitalo, I., Kuoksa, M. 2000. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusympäristönä. Helsinki: Tammi.
- Hammersley, M. 2013. What is qualitative research? London: Bloomsbury Academic.
- Hellström, M. 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hermanson, E. 1.7.2012. Lapsilähtöinen kasvatusta ja curling-vanhemmuus. Helsinki: Terveyskirjasto. Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00301&p_haku=lapsil%C3%A4ht%C3%B6isyys [Viitattu: 8.5.2016].
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.
- Huhtanen, K. 2005. Sosiaalinen vuorovaikutus perustuu onnistuneeseen kommunikaatioon. Teoksessa Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus, toim. Parkkinen T. & Keskinen S. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus.
- Hujala, E., Puroila, A.-M., Parrila, S., Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Vantaa: Edufin.
- Hämäläinen, J. & Nivala E. 2008. Kasvatustiede -pedagogisen ihmistyön tiede. Kuopio: Unipress.
- Kalajaoki, M. Ei päiväystä. Vahva itsetunto luodaan lapsuudessa. Helsinki: Oppi ja Ilo. Saatavissa: http://www.oppijailo.fi/vahva_itsetunto_luodaan_lapsuudessa [Viitattu: 24.7.2016].
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kananen, J. 2008. Kvali – Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kanninen, K., Sigfrids A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karila, K. & Lipponen, L. (toim.) 2013. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kaskela, M. & Kronqvist, E.-L. 2007. Niin ainutlaatuinen. Helsinki: Stakes.
- Keiski-Salonen, I., Keskinen, S. & Keskinen, E. 2005. Temperamentin yhteys psykosomaattiseen oireiluun varhaislapsuudessa. Teoksessa Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus, toim. Parkkinen T. & Keskinen S. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Hyvä itsetunto. 20. painos. Helsinki: WSOY.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2015. Temperamentti – ihmisen yksilöllisyys. 5. painos. Helsinki: WSOY.
- Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU). 2015. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 8.7.2015. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/suunnitelmat/lapsen-varhaiskasvatussuunnitelma-vasu> [Viitattu: 4.5.2016].
- Lonka, K., Hakkarainen, K., Salmela-Aro, K., Ferchen, M., Lautso, A. & Sauri, P. 2010. Psykologia! Kurssi 5. Helsinki: Wsoypro Oy.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3. uudistettu painos. Helsinki: International Methelp Ky.
- OAJ - varhaiskasvatuslaki. Ei päiväystä. Helsinki: Opetusalan ammattijärjestö OAJ. Saatavissa: <http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki> [Viitattu: 5.5.2016].
- Ojanen, M., Anttila, R., Lähdesmäki, M., Oksala, E. & Paavilainen, P. 2004. Persoona. Persoonallisuuspsykologia. Helsinki: Edita.
- Pekkarinen, S. 13.2.2013. Lastenpsykiatri Sinkkonen: Hellikää lapsianne! Helsinki: Yle Uutiset. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/lastenpsykiatri_sinkkonen_hellikaa_lapsianne/6493633 [Viitattu: 24.7.2016].
- Raiten-D'Antonio, T. 2007. Samettipupun periaatteet. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Skinnari, S. 2007. Pedagoginen rakkaus. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Tietoa meistä. 2015. Treasuriq Oy. Saatavissa: <http://www.treasuriq.fi/tietoa-meista/> [Viitattu: 4.5.2016].
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J. 2007. Tutki ja lue – Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Tammi.

Vaateri, B. 2016. Varhaiskasvatusjohtaja. Pikku Tutkijan Päiväkoti. Keskustelu. 6.5.2016.

Varhaiskasvatus. Ei päiväystä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi> [Viitattu: 5.5.2016].

Varhaiskasvatuslaki 13.1.1973/36.

Varhaiskasvatussuunnitelma. 2016. Pikku Tutkijan Päiväkodit ja Ryhmäperhepäiväkodit.

Vihavainen, S. 2015. Päiväkodin ryhmässä voi pian olla 30 pikkulasta – säästöt kauhistuttavat. Helsingin Sanomat. Päivitetty 5.6.2015. Saatavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/a1433391525391> [Viitattu: 23.7.2016].

Vilen, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2013. Lapsuus – erityinen elämänvaihe. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Hei!

Olen tekemässä opinnäytetyötä opintoihini liittyen. Täydennän aiempaa sosionomi-koulutustani, jotta saan lastentarhanopettajan työhön vaadittavan pätevyyden. Opinnäytetyöni aiheena on lapsen yksilöllinen huomioiminen Pikku Tutkijan Päiväkodeissa. Tarkoitukseni on selvittää muun muassa miksi on tärkeää huomioida jokainen lapsi yksilöllisesti päiväkodissa, ja miten lasta voidaan huomioida yksilöllisesti päiväkodin arjessa. Olen valinnut kohderyhmäkseni Teidät; Pikku Tutkijan Päiväkotien Annalan ja Pikku Tutkijan Ryhmäperhepäiväkotien Pyynikin henkilökunnat. Opinnäytetyöhöni liittyvää tutkimustani varten haluaisin haastatella teitä jokaista henkilökohtaisesti aiheeseen liittyen. Haastattelut ovat täysin luottamuksellisia ja tiedot säilyvät nimettöminä. Minulle ja Pikku Tutkijan Päiväkodeille olisi tärkeää, että vastaukset olisivat rehellisiä ja avoimia. Tarkempaa tietoa saatte tarvittaessa minulta.

Ystävällisin terveisin,

Anni Kantojärvi

ALUKSI:

1. Mistä asioista lapsen yksilöllisyys koostuu?

MERKITYS JA ARVO:

2. Miksi on mielestäsi tärkeää huomioida jokainen lapsi yksilöllisesti päiväkodissa?
3. Millaisia vaikutuksia ajattelet olevan, mikäli lasta ei huomioida omanlaisena yksilönä?

KEINOT JA KÄYTÄNTÖ:

4. Miten huomioit lapsen omana yksilönään päiväkodin arjessa? Kerro konkreettisia esimerkkejä.
5. Miten lapsen persoona ja temperamentti vaikuttavat omaan toimintaasi käytännössä päiväkodin arjessa? Kerro konkreettisia esimerkkejä.
6. Miten seuraavat teemat vaikuttavat lapsen yksilölliseen huomioimiseen Pikku Tutkijan Päiväkodissa:
  - lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja siihen sisältyvä kasvatustalkoot
  - kasvatuskumppanuus eli päivittäinen yhteistyö vanhempien kanssa
  - lapsilähtöinen ja osallistava toiminta

HAASTEET JA APUKEINOT:

7. Mitkä asiat auttavat sinua työntekijänä huomioimaan lasta yksilöllisesti?
8. Mitkä asiat tuovat haasteita sinulle työntekijänä huomioidessa lasta yksilöllisesti?